DECYZJA NR 315
KOMENDANTA GŁÓWNEGO POLICJI

z dnia 2 października 2023 r.

w sprawie programu doskonalenia zawodowego centralnego prowadzonego w formie kursu specjalistycznego dla techników kryminalistyki

Na podstawie art. 34h ust. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 171, z późn. zm.[1)]) postanawia się, co następuje:

§ 1. Określa się program doskonalenia zawodowego centralnego prowadzonego w formie kursu specjalistycznego dla techników kryminalistyki, stanowiący załącznik do decyzji.

§ 2. Realizację kursu, o którym mowa w § 1, powierza się Centrum Szkolenia Policji w Legionowie oraz Szkole Policji w Pile.

§ 3. Kursy specjalistyczne dla techników kryminalistyki, rozpoczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej decyzji, kontynuuje się na podstawie programu obowiązującego w dniu ich rozpoczęcia.

§ 4. Traci moc decyzja nr 100 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 kwietnia 2017 r. w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla techników kryminalistyki (Dz. Urz. KGP poz. 33).

§ 5. Decyzja wchodzi w życie z dniem podpisania.

Komendant Główny Policji

gen. insp. Jarosław SZYMCZYK

[1)] Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2022 r. poz. 2600 oraz z 2023 r. poz. 185, 240, 289, 347, 535, 641, 1088 i 1860.

Załącznik do decyzji nr 315
Komendanta Głównego Policji
z dnia 2 października 2023 r.

PROGRAM DOSKONALENIA ZAWODOWEGO CENTRALNEGO PROWADZONEGO W FORMIE KURSU SPECJALISTYCZNEGO DLA TECHNIKÓW KRYMINALISTYKI

SPIS TREŚCI

I. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE
1. Nazwa kursu
2. Cel kursu
3. Kryteria formalne, jakim muszą odpowiadać kandydaci kierowani na kurs
4. System prowadzenia kursu
5. Czas trwania kursu
6. Liczebność grupy szkoleniowej
7. Warunki niezbędne do realizacji i osiągnięcia celów kształcenia
8. Zakres tematyczny oraz system oceniania
9. Forma zakończenia kursu

II. TREŚCI KSZTAŁCENIA

I. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

1. Nazwa kursu

Kurs specjalistyczny dla techników kryminalistyki, zwany dalej „kursem”.

2. Cel kursu

Celem kursu jest przygotowanie policjanta do wykonywania zadań na stanowisku technika kryminalistyki.

3. Kryteria formalne, jakim muszą odpowiadać kandydaci kierowani na kurs

Na kurs kierowany jest policjant, który:

1) jest w służbie stałej;
2) posiada prawo jazdy kat. B;
3) został zakwalifikowany przez kierownika jednostki organizacyjnej Policji do pełnienia służby w komórce techniki kryminalistycznej po pozytywnym zaopiniowaniu przez pełnomocnika Dyrektora Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji ds. techników kryminalistyki lub wojewódzkiego koordynatora techniki kryminalistycznej.

4. System prowadzenia kursu

Kurs jest realizowany w systemie stacjonarnym.

5. Czas trwania kursu

Na całkowity wymiar czasu trwania kursu, składają się:

Przedsięwzięcia	Czas realizacji (w godz. lekcyjnych)
Rozpoczęcie kursu	1
Przyjęcie w użytkowanie sprzętu i materiałów techniki kryminalistycznej przez słuchaczy	2
Zajęcia programowe	474
Zakończenie kursu	1
Ogółem	**478** **(60 dni szkoleniowych)**

Liczba godzin lekcyjnych, liczonych w jednostkach 45-minutowych, realizowanych od poniedziałku do piątku, nie powinna przekroczyć 8 godzin dziennie. W uzasadnionych przypadkach, kierownik jednostki szkoleniowej może, przy zachowaniu przepisów dotyczących czasu służby, wprowadzić inny dzienny oraz tygodniowy wymiar godzin lekcyjnych oraz realizować zajęcia od poniedziałku do soboty.

Za zgodą kierownika komórki organizacyjnej, realizującej dane zagadnienia, dopuszczalne jest podczas prowadzenia zajęć symulacyjnych bądź ćwiczeń, regulowanie czasu trwania zajęć w sposób zapewniający optymalne osiągnięcie zakładanych celów, z zastrzeżeniem rozpoczęcia kolejnej jednostki metodycznej w czasie przyjętym w rozkładzie zajęć dydaktycznych.

6. Liczebność grupy szkoleniowej

Poszczególne treści kształcenia należy realizować w grupach szkoleniowych, których liczebność, z uwagi na efektywność stosowanych metod dydaktycznych, sprzętu specjalistycznego oraz cele dydaktyczne zajęć, nie może przekraczać 20 osób.

7. Warunki niezbędne do realizacji i osiągnięcia celów kształcenia

Zajęcia prowadzone są przez nauczyciela – specjalistę w danej dziedzinie – przy wsparciu funkcjonariuszy i pracowników Policji, Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji, laboratoriów kryminalistycznych komend wojewódzkich (Stołecznej) Policji oraz przedstawicieli podmiotów pozapolicyjnych.

W przypadku zajęć praktycznych liczba nauczycieli, wraz z określeniem ich roli, wynika ze sposobu realizacji zajęć w podgrupach oraz przyjętych założeń do stosowanej metody.

Podczas realizacji treści programowych, z których wynika potrzeba nawiązywania do zasad etyki zawodowej, praw człowieka i równego traktowania, zakazu dyskryminacji, obowiązku zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym zasad komunikacji z osobami z niepełnosprawnościami oraz tematyki przeciwdziałania korupcji, obowiązkiem każdego nauczyciela policyjnego jest kształtowanie w tym zakresie pożądanych postaw i zachowań.

8. Zakres tematyczny oraz system oceniania

Nazwa bloku zagadnieniowego	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Sposób oceniania
Nr I. Ujawnianie, zabezpieczanie i wykorzystanie śladów kryminalistycznych W ramach bloku zagadnieniowego realizowanych jest jedenaście tematów, ukierunkowanych na kształcenie umiejętności z zakresu: charakterystyki śladów kryminalistycznych, metodyki ujawniania i zabezpieczania oraz wykorzystania śladów stanowiących przedmiot badań: dermatoskopijnych, biologicznych, mechanoskopijnych, traseologicznych, użycia broni palnej, osmologicznych, chemicznych, dokumentów oraz śladów informatycznych.	127	Zaliczenie bloku zagadnieniowego nr I następuje na podstawie oceny – średniej arytmetycznej wszystkich ocen uzyskanych z przygotowania słuchaczy do zajęć praktycznych, z zadań praktycznych, z testu wiedzy (obejmującego zagadnienia realizowane w ramach tematów nr 2-11) oraz zadania praktycznego końcowego. Wyliczona średnia z ocen stanowi podstawę ustalenia oceny okresowej z bloku zagadnieniowego nr I .
Nr II. Czynności prowadzone z udziałem specjalisty W ramach bloku zagadnieniowego realizowanych jest dziesięć tematów, ukierunkowanych na kształcenie umiejętności z zakresu oględzin miejsca: kradzieży z włamaniem, wypadku drogowego, pożaru, wybuchu, użycia broni palnej, znalezienia zwłok oraz eksperymentu procesowo-kryminalistycznego oraz innych czynności procesowo-kryminalistycznych i procesowych, a także wystąpienia specjalisty przed sądem.	171	Zaliczenie bloku zagadnieniowego nr II następuje na podstawie oceny – średniej arytmetycznej wszystkich ocen uzyskanych z przygotowania słuchaczy do zajęć praktycznych, z zadań praktycznych, z testu wiedzy (obejmującego zagadnienia realizowane w ramach tematów nr 1-10). Wyliczona średnia z ocen stanowi podstawę ustalenia oceny okresowej z bloku zagadnieniowego nr II.
Nr III. Fotografia kryminalistyczna	151	Zaliczenie bloku zagadnieniowego nr III następuje na podstawie oceny – średniej

W ramach bloku zagadnieniowego realizowanych jest siedem tematów, ukierunkowanych na kształcenie umiejętności z zakresu: podstaw fotografii, techniki fotografowania, makrofotografii i fotografii reprodukcyjnej, fotografii w trudnych warunkach oświetleniowych, fotografii rejestracyjnej, dokumentowania miejsca zdarzenia oraz technik specjalnych w fotografii kryminalistycznej.		arytmetycznej wszystkich ocen uzyskanych z przygotowania słuchaczy do zajęć praktycznych, z zadań praktycznych, z testu wiedzy (obejmującego zagadnienia realizowane w ramach tematów nr 1-7) oraz zadania praktycznego końcowego. Wyliczona średnia z ocen stanowi podstawę ustalenia oceny okresowej z bloku zagadnieniowego nr III.
Nr IV. Medycyna sądowa W ramach bloku zagadnieniowego realizowane są dwa tematy z zakresu: medyczno-sądowych aspektów oględzin miejsca zdarzenia, wnioskowania na podstawie oględzin zewnętrznych zwłok, zadań specjalisty na miejscu znalezienia N.N. zwłok (łac. nomen nescio - nieznana osoba) zwanych dalej „N.N. zwłokami" i podczas sekcji sądowo-lekarskiej.	25	Zaliczenie bloku zagadnieniowego nr IV odbywa się na podstawie testu wiedzy (obejmującego zagadnienia realizowane w ramach tematu nr 1-2).
RAZEM:	**474**	

Do określenia stopnia przyswojenia wiedzy i opanowania umiejętności stosuje się skalę ocen 1-6. Aby słuchacz mógł przystąpić do zaliczenia bloku zagadnieniowego, każda uzyskana przez niego ocena negatywna musi być poprawiona na ocenę pozytywną. Słuchacz podlega okresowej ocenie w formie zaliczenia, po zakończeniu każdego z bloków zagadnieniowych.

9. Forma zakończenia kursu

Absolwent kursu otrzymuje świadectwo ukończenia doskonalenia zawodowego centralnego z wpisanym ogólnym wynikiem nauki, który stanowi średnią arytmetyczną ocen okresowych uzyskanych w trakcie realizacji kursu.

Do czasu wejścia w życie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji wydanego na podstawie art. 34k ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji absolwent otrzymuje świadectwo ukończenia kursu specjalistycznego, stanowiące załącznik nr 5 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie szkoleń zawodowych i doskonalenia zawodowego w Policji (Dz. U. poz. 2826).

II. TREŚCI KSZTAŁCENIA

BLOK ZAGADNIENIOWY NR I: Ujawnianie, zabezpieczanie i wykorzystanie śladów kryminalistycznych.

TEMAT NR 1: Ogólne wiadomości o śladach kryminalistycznych.
W ramach tematu należy dokonać sprawdzenia wiedzy słuchaczy z zakresu ogólnych wiadomości o śladach kryminalistycznych.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Ogólne wiadomości o śladach kryminalistycznych.	1	test wiedzy	Przeprowadź test wiedzy z zakresu śladów kryminalistycznych.

TEMAT NR 2: Bezpieczeństwo i higiena pracy specjalisty.
CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- wymienić i omówić zasady bezpieczeństwa i higieny pracy technika kryminalistyki,
- omówić rodzaje sytuacji niebezpiecznych, np. oględziny miejsca wybuchu, pożaru, wypadku drogowego, nielegalnej produkcji narkotyków itp.,
- wymienić i omówić sposoby oraz podstawowe środki ochrony stosowane przez biegłego w trakcie wykonywania czynności procesowo-kryminalistycznych.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Zasady BHP w pracy technika kryminalistyki. 2. Rodzaje sytuacji niebezpiecznych. 3. Sposoby i środki ochrony stosowane przez specjalistę, w trakcie wykonywania czynności procesowo-kryminalistycznych.	1	wykład	Na podstawie obowiązujących aktów prawnych i przepisów wewnętrznych omów zasady bezpieczeństwa i higieny pracy w technice kryminalistycznej. Przedstaw podstawowe rodzaje niebezpiecznych sytuacji oraz dokonaj analizy postępowania specjalisty, z uwzględnieniem sposobów oraz podstawowych środków ochrony stosowanych w trakcie wykonywania czynności procesowo-kryminalistycznych (oględziny, badanie w ramach ekspertyzy i kontakt z materiałem potencjalnie niebezpiecznym i zakaźnym, eksperyment, przeszukanie, pobieranie materiału porównawczego itp.). Omawiając poszczególne zagadnienia, uzupełniaj przekazywanie informacji foliogramami bądź prezentacją multimedialną.

TEMAT NR 3: Metodyka ujawniania i zabezpieczania oraz wykorzystanie śladów stanowiących przedmiot badań dermatoskopijnych.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- omówić właściwości skóry jako cechy identyfikacyjnej człowieka,
- wymienić i omówić metody ujawniania i zabezpieczania śladów dermatoskopijnych i śladów rękawiczek,
- ujawnić i zabezpieczyć ślady dermatoskopijne i ślady rękawiczek,
- opisać możliwości badawcze śladów dermatoskopijnych i śladów rękawiczek oraz wnioskować na ich podstawie,
- podać podstawy prawne daktyloskopowania i rejestracji, zasady prowadzenia zbiorów daktyloskopijnych (Wojewódzka Registratura Daktyloskopijna, Centralna Registratura Daktyloskopijna) oraz wskazać możliwości identyfikacyjne i możliwości wykorzystania systemu AFIS,
- omówić techniki daktyloskopowania osób i zwłok,
- pobrać materiał porównawczy (odbitki linii papilarnych, czerwieni wargowej i małżowiny usznej), udokumentować tę czynność, przedstawić kierunki badania śladów dermatoskopijnych i sformułować pytania do biegłego.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Podstawowe wiadomości o śladach dermatoskopijnych.	3	wykład	W dyskusji ze słuchaczami omów właściwości skóry jako cechy identyfikacyjnej człowieka. Omów mechanizm powstawania śladów daktyloskopijnych, czerwieni wargowej, małżowiny usznej, rękawiczek oraz poletkowej struktury skóry.
2. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów dermatoskopijnych.	15	wykład, pokaz, ćwiczenia	Na podstawie przykładów z praktyki przedstaw słuchaczom przesłanki do typowania miejsc występowania śladów linii papilarnych, czerwieni wargowej, małżowiny usznej, rękawiczek oraz struktury poletkowej skóry. Zajęcia realizuj w pracowni daktyloskopii. Zaprezentuj sposoby ujawniania i zabezpieczania śladów dermatoskopijnych i śladów rękawiczek. Słuchacze, na podstawie przygotowanych założeń, dokonają ujawniania oraz zabezpieczania śladów dermatoskopijnych i śladów rękawiczek. W miarę możliwości każdy słuchacz powinien pracować indywidualnie. Omów prace wykonane przez słuchaczy.

3. Daktyloskopowanie osób i zwłok.	11	wykład, pokaz, ćwiczenia	Omów przepisy prawne dotyczące daktyloskopowania osób i zwłok oraz cele tej czynności. Przedstaw techniki daktyloskopowania osób i zwłok. Zademonstruj wykorzystanie urządzeń do elektronicznego daktyloskopowania osób. Zaprezentuj sposoby pobierania materiału porównawczego (odbitki linii papilarnych, czerwieni wargowej i małżowiny usznej) oraz dokumentowania tej czynności. Słuchacze, na podstawie przygotowanych założeń, pobiorą materiał porównawczy oraz udokumentują tę czynność. Powinni oni pracować w zespołach dwuosobowych. Omówienie wyników ćwiczeń powinno zakończyć się dyskusją z udziałem przedstawicieli poszczególnych zespołów.
4.Wykorzystanie śladów dermatoskopijnych w postępowaniu karnym.	4	wykład, ćwiczenia	Wskaż zasady funkcjonowania oraz formy prowadzenia i wykorzystania zbiorów daktyloskopijnych (Wojewódzka Registratura Daktyloskopijna, Centralna Registratura Daktyloskopijna) oraz systemu AFIS. Omów przesłanki wnioskowania na podstawie śladów linii papilarnych, czerwieni wargowej, małżowiny usznej, rękawiczek oraz struktury poletkowej skóry. Przedstaw sposób zarządzania badań, określając zakres ekspertyzy i wskazując właściwe instytucje do jej wykonania.
5. Zaliczenie.	1	test wiedzy	

TEMAT NR 4: Metodyka ujawniania i zabezpieczania oraz wykorzystanie śladów stanowiących przedmiot badań biologicznych.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- omówić rodzaje śladów biologicznych
- wymienić i omówić metody ujawniania i zabezpieczania śladów biologicznych,
- opisać możliwości badawcze śladów biologicznych,
- omówić sposób zabezpieczania śladów krwi pod kątem ich wykorzystania do odtworzenia mechanizmu powstania,
- omówić podstawy prawne pobierania materiału porównawczego do badań biologicznych,

- omówić sposób funkcjonowania bazy danych profili DNA,
- pobrać materiał porównawczy (z wykorzystaniem specjalistycznego pakietu kryminalistycznego) i udokumentować tę czynność,
- wymienić i omówić metody ujawniania i zabezpieczania śladów entomologicznych,
- sformułować pytania do biegłego.

Zagadnienia	**Czas realizacji w godz. lekcyjnych**	**Metoda realizacji zajęć**	**Wskazówki do realizacji**
1. Podstawowe wiadomości o śladach biologicznych.	1	wykład, pokaz	Przedstaw definicję śladów biologicznych. Na podstawie własnego doświadczenia, literatury, aktów prawnych i przepisów wewnętrznych omów rodzaje śladów biologicznych.
2. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów biologicznych.	10	wykład, pokaz, ćwiczenia, dyskusja	Omów optyczne i chemiczne ujawnianie śladów biologicznych. Przedstaw, na wybranych przykładach z praktyki, sposoby zabezpieczania śladów biologicznych w postaci: tkanek, wydalin i wydzielin do badań biologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem badań genetycznych. Zwróć uwagę na czynniki negatywnie wpływające na jakość śladów biologicznych; wspomnij o kontaminacji. Przeprowadź pokaz zabezpieczania różnych rodzajów śladów biologicznych. Przedstaw słuchaczom założenia do ćwiczeń. W miarę możliwości każdy słuchacz powinien pracować indywidualnie. Omów ewentualne błędy popełnione przez słuchaczy podczas zabezpieczania technicznego i procesowego śladów biologicznych.

3. Wykorzystanie śladów biologicznych w postępowaniu karnym.	8	wykład, ćwiczenia, dyskusja	Omów biologiczne badania identyfikujące. Podkreśl powszechność występowania DNA, wyjaśnij jego budowę z uwzględnieniem różnic między częścią kodującą i niekodującą. Przybliż słuchaczom techniki badawcze stosowane w badaniach molekularnych. Zaprezentuj słuchaczom funkcjonowanie i możliwość wykorzystania Bazy Danych DNA w procesie wykrywczym. Omów przesłanki wnioskowania na podstawie śladów biologicznych. Omów sposób zarządzania kryminalistycznych badań biologicznych, określając zakres ekspertyzy i wskazując właściwe instytucje do jej wykonania. Zaprezentuj, na podstawie uregulowań prawnych, algorytm postępowania podczas pobierania materiału porównawczego do badań biologicznych. Przeprowadź pokaz pobierania materiału porównawczego. Przedstaw słuchaczom założenia do ćwiczeń. W miarę możliwości słuchacze powinni pracować w grupach dwuosobowych. Omów ewentualne błędy popełnione przez słuchaczy. Omów sposoby zabezpieczania śladów krwi pod kątem ich wykorzystania do odtworzenia mechanizmu powstania. Przestaw słuchaczom założenia do ćwiczeń. W miarę możliwości każdy słuchacz powinien pracować indywidualnie. Omów ewentualne błędy popełnione przez słuchaczy.
4. Wykorzystanie śladów entomologicznych w postępowaniu karnym.	2	wykład, pokaz, ćwiczenia	Scharakteryzuj ślady entomologiczne. Przedstaw, na wybranych przykładach z praktyki, sposoby ich zabezpieczania oraz możliwości dalszego wykorzystania śladów entomologicznych w procesie wykrywczym.

TEMAT NR 5: Metodyka ujawniania i zabezpieczania oraz wykorzystanie śladów stanowiących przedmiot badań mechanoskopijnych.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- ujawnić i zabezpieczyć ślady mechanoskopijne,
- określić sposób postępowania ze śladami mechanoskopijnymi,
- wskazać, na podstawie zakresu wykonywanych badań mechanoskopijnych, możliwości wykorzystania tych śladów w procesie karnym,
- ujawnić i zabezpieczyć materiały, które są konieczne do przeprowadzenia badań śladów mechanoskopijnych,
- określić umiejscowienie oznaczeń identyfikacyjnych pojazdów,
- formułować pytania do biegłego.

Zagadnienia	**Czas realizacji w godz. lekcyjnych**	**Metoda realizacji zajęć**	**Wskazówki do realizacji**
1. Podstawowe wiadomości o śladach mechanoskopijnych.	2	wykład	W trakcie zajęć omów pojęcie mechanoskopii, wskaż na mechanizm powstawania śladów mechanoskopijnych, rodzaje śladów mechanoskopijnych i miejsca ich występowania oraz podział narzędzi. Omów cechy grupowe i indywidualne narzędzi.
2. Oznaczenia identyfikacyjne pojazdów.	1	wykład	Przedstaw podstawowe zagadnienia prawne dotyczące fałszerstw oznaczeń identyfikacyjnych pojazdów. Omów zagadnienie identyfikacji samochodu na podstawie elementów wyposażenia seryjnego. Bazując na swoim doświadczeniu zawodowym, zaprezentuj sposoby fałszowania znaków identyfikacyjnych pojazdów oraz metody ustalania pierwotnych oznakowań identyfikacyjnych pojazdów. Omów aplikację „FAVI" (Kryminalistyczne Wsparcie w Identyfikacji Pojazdów).

3. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów mechanoskopijnych.	4	wykład, pokaz, ćwiczenia	Omów metody ujawniania i zabezpieczania pod względem procesowym i technicznym śladów mechanoskopijnych. Zaprezentuj algorytm czynności przy ujawnianiu śladów mechanoskopijnych. Na przykładach z praktyki, wskaż miejsca poszukiwania śladów mechanoskopijnych. Pokaż sprzęt i środki techniki kryminalistycznej wykorzystywane w trakcie ujawniania i zabezpieczania śladów mechanoskopijnych, dokonaj instruktażu. Poleć słuchaczom dokonać oględzin części pomieszczenia lub przedmiotów w celu ujawnienia i zabezpieczenia śladów mechanoskopijnych. Podziel słuchaczy na dwuosobowe zespoły, które na podstawie przygotowanych założeń, przeprowadzą oględziny miejsc i przedmiotów wskazanych w założeniu. Każdy ze słuchaczy powinien być zadaniowany do wykonania określonych czynności i wykonania odpowiedniej dokumentacji. Przygotowane przez słuchaczy opisy śladów mechanoskopijnych powinny być zgodne z zasadami opisu śladu w protokole oględzin. Po ćwiczeniach należy omówić dostrzeżone błędy oraz wyjaśnić ewentualne wątpliwości.
4. Wykorzystanie śladów mechanoskopijnych w postępowaniu karnym.	2	wykład, ćwiczenia	Przedstaw przesłanki wnioskowania na podstawie śladów mechanoskopijnych. Omów zakres badań pracowni mechanoskopijnych oraz zawartość zbiorów mechanoskopijnych. Omów sposób zarządzania badań mechanoskopijnych, określając zakres ekspertyzy i właściwe instytucje do jej wykonania. Następnie rozdaj dwuosobowym zespołom przygotowane przez siebie założenia do ćwiczeń.

TEMAT NR 6: Metodyka ujawniania i zabezpieczania oraz wykorzystanie śladów stanowiących przedmiot badań traseologicznych.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- ujawnić i zabezpieczyć ślady traseologiczne,
- omówić sposób postępowania ze śladami traseologicznymi,
- omówić wartość identyfikacyjną śladów traseologicznych,
- wskazać, na podstawie zakresu wykonywanych badań traseologicznych, możliwości wykorzystania tych śladów w procesie karnym,
- zabezpieczyć obuwie do badań porównawczych,
- formułować pytania do biegłego.

Zagadnienia	**Czas realizacji w godz. lekcyjnych**	**Metoda realizacji zajęć**	**Wskazówki do realizacji**
1. Podstawowe wiadomości o śladach traseologicznych.	1	wykład	Na podstawie przykładów z praktyki, omów rodzaje śladów traseologicznych. Zaakcentuj czynniki mające wpływ na jakość i trwałość śladów traseologicznych.
2. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów do badań traseologicznych.	8	wykład, pokaz, ćwiczenia	Na podstawie przykładów z praktyki przedstaw słuchaczom przesłanki do typowania miejsc występowania śladów traseologicznych. Zajęcia realizuj w pracowni traseologicznej lub w terenie, w warunkach zbliżonych do autentycznych. Zaprezentuj sposoby ujawniania i zabezpieczania śladów traseologicznych. Słuchacze, na podstawie przygotowanych założeń, dokonają ujawniania oraz zabezpieczania śladów traseologicznych. W miarę możliwości każdy słuchacz powinien pracować indywidualnie. Omów prace wykonane przez słuchaczy.
3. Wykorzystanie śladów traseologicznych.	2	wykład, ćwiczenia	Omów przesłanki wnioskowania na podstawie śladów traseologicznych. Przedstaw sposób zarządzania badań traseologicznych, określając zakres ekspertyzy i wskazując właściwe instytucje do jej wykonania. Omówienie wyników ćwiczeń powinno zakończyć się dyskusją z udziałem uczestników.

TEMAT NR 7: Metodyka ujawniania i zabezpieczania oraz wykorzystanie śladów stanowiących przedmiot badań użycia broni palnej.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- scharakteryzować broń palną i wymienić jej istotne części,
- wymienić inne rodzaje broni objęte ustawą z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz. U. z 2022 r. poz. 2516, z późn. zm.),
- przedstawić pojęcie amunicji i wymienić jej istotne części,
- omówić rodzaje śladów użycia broni palnej w zależności od miejsca ich występowania,
- prawidłowo postępować z bronią palną i jej śladami ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa,
- zabezpieczyć broń palną i ślady jej użycia,
- przedstawić zakres badań i wnioskowania na podstawie śladów użycia broni palnej,
- przedstawić zasady pobierania materiału porównawczego do badań broni i śladów jej użycia,
- formułować pytania do biegłego.

Zagadnienia	**Czas realizacji w godz. lekcyjnych**	**Metoda realizacji zajęć**	**Wskazówki do realizacji**
1. Podstawowe wiadomości o broni i śladach jej użycia.	2	wykład	Przedstaw definicję oraz istotne części broni palnej. Wymień rodzaje broni palnej. Przedstaw definicję i istotne części amunicji. Wymień inne rodzaje broni objęte ustawą z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji. Omów rodzaje śladów użycia broni palnej w zależności od miejsca ich występowania.
2. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów użycia broni palnej.	6	wykład, pokaz, ćwiczenia	Przedstaw zasady postępowania z bronią palną i śladami jej użycia ujawnionymi w toku postępowania przygotowawczego, ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa oraz możliwości występowania na broni innych śladów. Zaprezentuj algorytm czynności policjanta przy ujawnianiu śladów użycia broni palnej. Połóż szczególny nacisk na zasady zabezpieczania śladów użycia broni palnej.

3. Wykorzystanie śladów użycia broni palnej.	2	wykład, ćwiczenia	Przedstaw możliwości badania i możliwości wnioskowania na podstawie śladów użycia broni palnej. Przedstaw zasady pobierania materiału porównawczego do badań broni i śladów jej użycia oraz instytucje policyjne i pozapolicyjne wykonujące te badania. Omów zbiory kryminalistyczne prowadzone w Wydziale Badań Broni, Mechanoskopii i Wypadków Drogowych Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji oraz wykorzystanie bazy danych w procesie wykrywczym. Przedstaw sposób zarządzania badań użycia broni palnej; omów zakres ekspertyzy i wskaż właściwe instytucje do jej wykonania. Omówienie wyników ćwiczeń powinno zakończyć się dyskusją z udziałem uczestników.

TEMAT NR 8: Metodyka ujawniania i zabezpieczania oraz wykorzystanie śladów stanowiących przedmiot badań osmologicznych.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- ujawnić i zabezpieczyć ślady osmologiczne,
- określić sposób postępowania ze śladami osmologicznymi,
- omówić wartość identyfikacyjną śladów osmologicznych,
- wskazać, na podstawie zakresu wykonywanych badań osmologicznych, możliwości wykorzystania tych śladów w procesie karnym,
- pobrać materiał porównawczy, udokumentować tę czynność i przedstawić kierunki badania śladów osmologicznych,
- formułować pytania do biegłego.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Podstawowe wiadomości o śladach osmologicznych.	3	wykład, dyskusja	Przedstaw teoretyczne podstawy osmologii i wskaż miejsce śladów zapachowych w kryminalistyce. W dyskusji ze słuchaczami wprowadź terminologię związaną z osmologią. Zapoznaj słuchaczy ze sprzętem niezbędnym do zabezpieczenia śladów zapachowych. Omów specyfikę lokalizowania śladów zapachowych na miejscach zdarzeń z uwzględnieniem orientacyjnego czasu utrzymywania się śladu indywidualnego, czasu opóźnienia. Wskaż sprzęt niezbędny do realizacji tej czynności. Zademonstruj poprawne zabezpieczenie śladu zapachowego. Omów metodykę zabezpieczania materiału porównawczego (uzupełniającego i do prób kontrolnych). Wskaż sprzęt niezbędny do wykonania tej czynności. Wyjaśnij procedurę zabezpieczania procesowego i technicznego materiału porównawczego. Omów postępowanie z materiałem porównawczym. Zademonstruj poprawne zabezpieczenie materiału porównawczego. Zapoznaj słuchaczy z zasadami współpracy technika kryminalistyki z przewodnikiem psa.
2. Lokalizowanie i zabezpieczanie śladów do badań osmologicznych.	2	pokaz, ćwiczenia	Zgodnie z założeniami słuchacze będą ćwiczyć zabezpieczanie materiału dowodowego do badań osmologicznych. Słuchacze dokonają opisu śladu osmologicznego w protokole oględzin.
3. Wykorzystanie śladów osmologicznych.	1	wykład, ćwiczenia	Słuchacze pobiorą materiał porównawczy, udokumentują tę czynność oraz sformułują pytania do biegłego z zakresu badań osmologicznych.

TEMAT NR 9: Metodyka ujawniania i zabezpieczania oraz wykorzystanie śladów stanowiących przedmiot badań chemicznych.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- wymienić ślady kryminalistyczne badane metodami chemicznymi,
- ujawnić i zabezpieczyć ślady badane metodami chemicznymi,
- wymienić cechy opakowań stosowanych do zabezpieczania śladów do badań chemicznych oraz wskazać specjalistyczne opakowania do zabezpieczania śladów do badań chemicznych,
- omówić znaczenie materiału kontrolnego w badaniach chemicznych,
- omówić zasady zabezpieczania próbki średniej,
- omówić cel przeprowadzania badań screeningowych (przesiewowych),
- pobrać materiał porównawczy, udokumentować tę czynność, przedstawić kierunki badań śladów badanych metodami chemicznymi,
- zastosować chemiczne środki znakujące przy realizacji czynności związanych z pułapką kryminalistyczną,
- formułować pytania do biegłego.

Zagadnienia	**Czas realizacji w godz. lekcyjnych**	**Metoda realizacji zajęć**	**Wskazówki do realizacji**
1. Podstawowe wiadomości o śladach kryminalistycznych badanych metodami chemicznymi.	1	wykład	Na podstawie aktów prawnych, przepisów wewnętrznych oraz literatury naukowej i doświadczenia zawodowego omów pojęcie chemii kryminalistycznej oraz śladów badanych metodami chemicznymi. Omów pojęcie i podział mikrośladów. Przedstaw, na podstawie przykładów, rodzaje badań i wydawanych opinii.
2. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów badanych	7	wykład,	Przedstaw metody stosowane podczas ujawniania śladów

metodami chemicznymi.		pokaz, ćwiczenia	badanych metodami chemicznymi i fizycznymi. Omów ogólne zasady ujawniania i zabezpieczania materiału dowodowego oraz pobierania materiału porównawczego i kontrolnego do badań chemicznych. Omów wymogi, jakie musi spełniać opakowanie stosowane do zabezpieczania śladów do badań chemicznych. Scharakteryzuj wybrane ślady kryminalistyczne badane metodami chemicznymi (wyroby alkoholowe, włókna, lakiery, substancje ropopochodne, środki drażniące, materiały i urządzenia wybuchowe, szkło, GSR, gleba) i podaj kierunki ich badań. Omów pojęcie i cechy mikrośladów. Omów sposób zabezpieczania i zakres badań próbek popożarowych. Scharakteryzuj ślady w postaci narkotyków. Zaprezentuj narkotesty oraz omów problematykę zabezpieczania procesowego i technicznego śladów w postaci narkotyków oraz materiału porównawczego do badań chemicznych. Omów zasady postępowania, z uwzględnieniem warunków bezpieczeństwa policjantów, podczas oględzin miejsca nielegalnej produkcji narkotyków syntetycznych. Przeprowadź pokaz zabezpieczania różnych rodzajów śladów chemicznych oraz pobierania materiału porównawczego. Rozdaj słuchaczom założenia do ćwiczeń. W miarę możliwości każdy słuchacz powinien pracować indywidualnie bądź w grupie dwuosobowej. Omów cel przeprowadzania badań screeningowych i zaprezentuj sposób działania tzw. szybkich testów. Przeprowadź pokaz użycia chemicznych środków znakujących stosowanych przy zakładaniu pułapek kryminalistycznych. Przedstaw słuchaczom założenia do ćwiczeń. W miarę możliwości każdy słuchacz powinien pracować indywidualnie bądź w grupie dwuosobowej. Omów ewentualne błędy popełniane przez słuchaczy.

3. Wykorzystanie śladów badanych metodami chemicznymi w postępowaniu karnym.	5	dyskusja, wykład, pokaz	Przedstaw kryteria wnioskowania na podstawie śladów badanych metodami chemicznymi. Omów sposób zarządzania badań chemicznych, określając zakres ekspertyzy oraz instytucje właściwe do jej wykonania.

TEMAT NR 10: Metodyka ujawniania i zabezpieczania oraz wykorzystanie śladów stanowiących przedmiot badań dokumentów.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- podać kryminalistyczną definicję dokumentu oraz rozróżnić wybrane kategorie dokumentów,
- zabezpieczyć dokument pod względem technicznym i procesowym,
- przedstawić zakres badań dokumentów sporządzonych różnymi technikami,
- formułować pytania do biegłego.

Zagadnienia	**Czas realizacji w godz. lekcyjnych**	**Metoda realizacji zajęć**	**Wskazówki do realizacji**
1. Podstawowe wiadomości o dokumentach.	1	wykład	Przedstaw kryminalistyczną definicję dokumentu i strukturę dokumentu. Dokonaj podziału dokumentów ze względu na technikę sporządzenia. Omów rodzaje fałszerstw i śladów świadczących o nieautentyczności dokumentu (przerobienie i podrobienie).
2. Ujawnianie i zabezpieczanie dokumentów.	5	wykład, ćwiczenia	Przedstaw zasady ujawniania i zabezpieczania w odniesieniu do dokumentów. Na podstawie założeń do ćwiczeń słuchacze przećwiczą zabezpieczanie wskazanych śladów.
3. Wykorzystanie dokumentów.	1	ćwiczenia, dyskusja	Omów możliwości badań dokumentów (badania klasyczne, techniczne badania dokumentów).

TEMAT NR 11: Metodyka ujawniania i zabezpieczania oraz wykorzystanie śladów stanowiących przedmiot badań informatycznych.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- wskazać miejsca występowania śladów informatycznych,
- omówić rodzaje dowodów cyfrowych,
- zabezpieczyć ślady informatyczne,
- wykonać zlecone czynności techniczno-kryminalistyczne w trakcie prowadzonych oględzin miejsca i sprzętu teleinformatycznego,
- omówić kierunki badania śladów informatycznych,
- formułować pytania do biegłego.

Zagadnienia	**Czas realizacji w godz. lekcyjnych**	**Metoda realizacji zajęć**	**Wskazówki do realizacji**
1. Podstawowe wiadomości o śladach związanych z przestępczością teleinformatyczną.	3	wykład	Omów budowę komputera, wskaż nośniki danych, omów pamięć typu RAM i ROM. Opisz zagrożenia, na jakie są podatne różne nośniki pamięci i sprzęt teleinformatyczny (temperatura, wilgotność, pole elektromagnetyczne, promieniowanie słoneczne). Omów urządzenia peryferyjne wykorzystywane do pracy z komputerem (drukarki, modemy, zewnętrze napędy nośników pamięci, czytniki). Przedstaw sposoby zabezpieczania różnych śladów informatycznych. Omów metodykę zabezpieczania sprzętu informatycznego, urządzeń peryferyjnych, nośników danych. Wyjaśnij sposoby postępowania na miejscu zdarzenia ze sprzętem włączonym i wyłączonym. Omów postępowanie z innymi urządzeniami teleinformatycznymi.

2. Metodyka zabezpieczania sprzętu informatycznego, urządzeń peryferyjnych, nośników danych.	2	pokaz, ćwiczenia	Na podstawie założeń do ćwiczeń słuchacze dokonają zabezpieczenia stanowiska komputerowego i nośników danych. Omów wykonane przez słuchaczy czynności. Zachęć ich do dyskusji na temat popełnianych błędów, aby byli w pełni przekonani do proponowanych rozwiązań.
3. Możliwości badania zabezpieczonego sprzętu komputerowego.	1	dyskusja	Omów możliwości badania zabezpieczonego sprzętu komputerowego.
4. Miejsce zdarzenia zabezpieczone elektronicznym systemem alarmowym.	1	dyskusja	Omów budowę i obsługę systemu alarmowego. Wyjaśnij sposób postępowania przy oględzinach miejsca zdarzenia zabezpieczonego elektronicznym systemem alarmowym.

Po zrealizowaniu bloku zagadnieniowego nr I: Ujawnianie, zabezpieczanie i wykorzystanie śladów kryminalistycznych, należy dokonać zaliczenia w formie testu wiedzy oraz zadania praktycznego.	**7**	test wiedzy, zadanie praktyczne	

LISTA WYPOSAŻENIA DYDAKTYCZNEGO Bloku zagadnieniowego nr I: Ujawnianie, zabezpieczanie i wykorzystanie śladów kryminalistycznych	
Kategoria/nazwa wyposażenia	**Liczba na grupę**
01. Wyposażenie pracowni	
1. Sala dydaktyczna	1
2. Pracownia kryminalistyczna lub przystosowana sala dydaktyczna	5
3. Teren otwarty do zajęć praktycznych	wg potrzeb
4. Garaż	1
5. Strzelnica	1
02. Pomoce dydaktyczne	
1. Projektor multimedialny	1 szt.
2. Komputer z oprogramowaniem	2 szt.
3. Cyfrowy aparat fotograficzny	4 szt.

4. Pojazdy	2 szt.
5. Egzemplarze broni i jej części oraz amunicji i jej elementów (szkoleniowe)	wg potrzeb
6. Broń i amunicja (do przygotowania śladów użycia broni palnej w warunkach strzelnicy)	wg potrzeb
7. Rekwizyty na ćwiczenia (narzędzia używane do dokonywania przestępstw, urządzenia zamykające, plomby)	wg potrzeb
03. Sprzęt i środki techniki kryminalistycznej	
1. Walizki kryminalistyczne w tym walizki specjalistyczne	wg potrzeb
2. Aparat fotograficzny (zestaw: statyw, obiektywy, filtry)	10 szt.
3. Lupa	20 szt.
4. Oświetlacz kryminalistyczny	2 szt.
5. Miernik grubości powłoki lakierniczej	2 szt.
6. Czytnik kodów kreskowych	1 szt.
7. Wykrywacz metali	2 szt.
8. Zestaw oświetleniowy (ze światłowodem) lub endoskop	1 szt.
9.Walizka z zestawem chemicznych środków znakujących	5 szt.
04. DERMATOSKOPIA	
1. Folia daktyloskopijna czarna	5 opak.
2. Folia daktyloskopijna czarna żelatynowa	5 opak.
3. Folia daktyloskopijna przezroczysta	5 opak.
4. Folia daktyloskopijna elastyczna przezroczysta	5 opak.
5. Folia daktyloskopijna biała	5 opak.
6. Folia daktyloskopijna pozytywowa	5 opak.
7. Komplet proszków daktyloskopijnych (argentorat + proszek ferromagnetyczny ciemny)	20 opak.
8. Proszek fluorescencyjny	20 opak.
9. Proszek bichromatyczny	5 opak.
10. Zestaw do ujawniania śladów dermatoskopijnych w oparach kleju cyjanoakrylowego	3 szt.
11. Naboje z klejem cyjanoakrylowym do zestawu + gaz	zestawy
12. Skalówki fluorescencyjne do fotografowania śladów dermatoskopijnych w świetle UV, 505 nm, 450 nm	20 kompletów
13. Pędzle daktyloskopijne (pędzel klasyczny + pędzel magnetyczny)	20 zestawów
05. BIOLOGIA	
1. Testy paskowe do ujawniania krwi	2 opak.

2. Testy paskowe do ujawniania spermy	2 opak.
3. Folia do mikrośladów	2 rolki
4. Wymazówki	60 szt.
5. Pakiet do pobierania materiału genetycznego GA 01	20 szt.
6. Pakiet kryminalistyczny do zabezpieczania śladów przestępstw na tle seksualnym GA02	10 szt.
7. Luminol	5 zestawów
06. MECHANOSKOPIA	
1. Masa silikonowa	5 zestawów
07. TRASEOLOGIA	
1. Folia traseologiczna czarna 13 x 36 cm	20 opak.
2. Gips traseologiczny/kamień dentystyczny	100 kg
3. Siarka w proszku	5 kg
4. Lakier – utwardzacz do podłoży sypkich	10 opak.
5. Snow Print Piaste	5 opak.
6. Silikon	5 opak.
7. Urządzenie do zabezpieczania śladów metodą elektrostatyczną + folia	5 szt.
08. BROŃ PALNA	
1. Amunicja do zajęć	wg potrzeb
09. OSMOLOGIA	
1. Słoiki szklane z zakrętkami	60 szt.
2. Tampony zapachowe	60 zestawów
3. Folia aluminiowa	5 rolek
10. CHEMIA	
1. Folia do mikrośladów	2 opak.
2. Testy do wykrywania narkotyków w ślinie	zestaw
3. Testy do wstępnej identyfikacji środków odurzających i psychotropowych	zestaw
4. Stoliki mikroskopowe do zabezpieczania śladów GSR	2 zestawy
5. Probówki typu Eppendorf oraz fiolki plastikowe i szklane z korkami	20 zestawów
6. Strzykawki różnej wielkości z igłami	20 szt.
11. DOKUMENTY	
1. Wzory dokumentów	20 zestawów

2. Urządzenia do weryfikacji zabezpieczeń na dokumentach (urządzenia do obserwacji w oświetleniu o różnej długości fali)	wg potrzeb
12. ŚLADY INFORMATYCZNE	
1. Specjalistyczne opakowania do zabezpieczania sprzętu komputerowego, telefonów komórkowych - torby Faraday'a	zestaw
13. Materiały pomocnicze (zużywalne, biurowe)	
1. Papier (format A4)	4 ryzy
2. Papier do tablicy Flipchart	2 opak.
3. Folia do foliogramów	5 opak.
4. Płyty CD-R, DVD	50 szt.
5. Karty daktyloskopijne (Mek-17, Mek-18 i Mek-20)	100 szt.
6. Karty cheiloskopijne	60 szt.
7. Protokół pobrania materiału porównawczego	200 szt.
8. Metryczka śladu	500 szt.
9. Specjalistyczne opakowania do zabezpieczania śladów kryminalistycznych	wg potrzeb
10. Pistolet klejowy	5 szt.
11. Klej do pistoletów klejowych	40 szt.
12. Latarka akumulatorowa	5 szt.
13. Rękawiczki lateksowe/nitrylowe	400 szt.
14. Kombinezony antykontaminacyjne (pełen zestaw)	40 szt.
15.Wata/lignina (w opakowaniach)	5 opak.
16. Gaza jałowa	5 szt.
17. Bibuła	20 arkuszy
18. Aceton	10 l.
19. Nożyczki	10 szt.
20. Pęsety	10 szt.
21. Skalpele	10 szt.
22. Papier pakowy szary	5 szt.
23. Sznurek, nici	10 rolek
24. Taśma samoprzylepna przezroczysta biurowa	5 rolek
25. Taśma samoprzylepna pakowa brązowa	10 rolek
26. Flamastry (różne kolory)	5 zestawów

27. Plastelina	10 paczek
28. Nóż introligatorski	5 szt.

BLOK ZAGADNIENIOWY NR II: CZYNNOŚCI PROWADZONE Z UDZIAŁEM SPECJALISTY.

TEMAT NR 1: Specjalista w strukturze organizacyjnej jednostek Policji.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- przedstawić strukturę organizacyjną komórek techniki kryminalistycznej i jej podporządkowanie,
- wyjaśnić, kim jest specjalista i jaką pozycję zajmuje pośród innych uczestników postępowania karnego,
- określić warunki uzasadniające wezwanie specjalisty,
- wskazać okoliczności, których ujawnienie uniemożliwia udział specjalisty w czynnościach dowodowych,
- przedstawić model współpracy specjalisty z policjantami innych służb,
- korzystać z Elektronicznego Rejestru Czynności Dochodzeniowo-Śledczych.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Struktura organizacyjna i podporządkowanie komórek organizacyjnych techniki kryminalistycznej. 2. Status prawny specjalisty jako uczestnika postępowania karnego. 3. Okoliczności uzasadniające wezwanie oraz uniemożliwiające udział specjalisty w czynnościach dowodowych. 4. Współpraca specjalisty z policjantami innych służb. 5. Nadzór nad przebiegiem i wynikami kryminalistycznych czynności dowodowych. 6. Sprawozdawczość w technice kryminalistycznej.	2	wykład	Określ miejsce specjalisty w strukturze organizacyjnej jednostek Policji. Wyjaśnij, kim w procesie karnym jest specjalista, w jakim celu jest on wzywany i w jakim charakterze (art. 205 § 1 k.p.k.). Wskaż w jakiej roli występuje on w procesie karnym (art. 206 k.p.k.). Przedstaw okoliczności uniemożliwiające wezwanie specjalisty do udziału w czynnościach dowodowych oraz procesowe konsekwencje prowadzenia czynności przez osobę, która powinna być od nich wyłączona. Omów wartość dowodową materiału zabezpieczonego przez specjalistę, co do którego ujawnione zostały te okoliczności (art. 206 § 1 k.p.k. z zw. z art. 196 k.p.k.). Przedstaw współpracę specjalisty z policjantami innych służb. Przypomnij zadania spoczywające na technice kryminalistycznej i omów pojęcie oraz rodzaje nadzoru nad specjalistą. Bazując na danych statystycznych, wskaż informacje, które mogą być pomocne w ocenie efektów pracy techniki kryminalistycznej.

7. Wykorzystanie Elektronicznego Rejestru Czynności Dochodzeniowo-Śledczych w pracy technika.	8	wykład, pokaz, ćwiczenia	Omów rolę i możliwości wykorzystania Elektronicznego Rejestru Czynności Dochodzeniowo-Śledczych w pracy technika.

TEMAT NR 2: Oględziny.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- wymienić czynności wchodzące w skład kryminalistycznego badania miejsca zdarzenia,
- podać podstawy prawne i przedmioty oględzin oraz cele i zasady ich przeprowadzania,
- określić skład i zadania członków grupy operacyjno-procesowej,
- określić zadania spoczywające na specjaliście,
- wskazać możliwości podniesienia efektywności działania zespołu oględzinowego,
- udokumentować przebieg i wyniki oględzin,
- wykorzystać nowoczesne technologie w realizacji i dokumentowaniu przebiegu oględzin.

Zagadnienia	**Czas realizacji w godz. lekcyjnych**	**Metoda realizacji zajęć**	**Wskazówki do realizacji**
1. Kryminalistyczne badanie miejsca zdarzenia.	1	wykład	Przedstaw znaczenie właściwego zabezpieczenia miejsca zdarzenia oraz jego wpływ na przebieg i wyniki oględzin. Omów istotę kryminalistycznego badania miejsca zdarzenia.
2.Organizacja oględzin i zadania specjalisty uczestniczącego w oględzinach. 3.Dokumentowanie przebiegu i wyników oględzin. Wykorzystanie nowoczesnych technologii podczas czynności wykonywanych na miejscu zdarzenia.	21	wykład, pokaz, ćwiczenia	Omów podstawy prawne, cele i zadania oględzin. Przedstaw skład i zadania członków grupy operacyjno-procesowej, ze szczególnym uwzględnieniem zadań specjalisty. Posługując się przykładami z praktyki, wyjaśnij zasady przeprowadzania oględzin. Przedstaw formy dokumentowania przebiegu i wyników oględzin. Omów możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii w dokumentowaniu przebiegu czynności

			oględzin. Omów zasady sporządzania protokołu oględzin, szkicu, dokumentacji poglądowej oraz notatki pooględzinowej. Zaprezentuj podstawowe zasady sporządzania fotografii dokumentacyjnej oraz nagrań na różnych nośnikach. W ramach ćwiczenia dotyczącego wymiarowania obiektów na miejscu zdarzenia, sprawdź przygotowanie słuchaczy do zajęć praktycznych. Pokaż sprzęt i środki techniki kryminalistycznej wykorzystywane w trakcie oględzin oraz poinstruuj słuchaczy. Poleć słuchaczom dokonanie pomiarów i obliczeń w terenie otwartym i pomieszczeniu, mających na celu utrwalenie zastanej sytuacji. Słuchacze na podstawie przygotowanych założeń, przeprowadzą pomiary i wykonają szkice miejsc zdarzeń przy użyciu dostępnych środków technicznych. Każdy ze słuchaczy powinien być zadaniowany do wykonania określonych czynności i wykonania odpowiedniej dokumentacji. Z ćwiczenia należy sporządzić szkic odręczny i w skali (plan).
4. Omówienie dokumentacji.	4	dyskusja	Omów sporządzoną przez słuchaczy dokumentację. Zachęć ich do dyskusji na temat popełnianych błędów, aby byli w pełni przekonani do proponowanych rozwiązań. Omów możliwości wykorzystania szkiców, stosując przykłady z praktyki.

TEMAT NR 3: Oględziny miejsca kradzieży z włamaniem.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- przeprowadzić oględziny miejsca kradzieży z włamaniem,
- dokumentować przebieg i wyniki oględzin.

Zagadnienia	**Czas realizacji w godz. lekcyjnych**	**Metoda realizacji zajęć**	**Wskazówki do realizacji**
1. Teoria i organizacja oględzin miejsca kradzieży z włamaniem.	2	wykład	Przedstaw najczęstsze sposoby dokonywania kradzieży z włamaniem. Omów specyfikę prowadzenia oględzin miejsca kradzieży z włamaniem. Wskaż potencjalne rodzaje i miejsca występowania śladów kryminalistycznych. Przypomnij zasady fotografowania obiektów w pomieszczeniach.

2. Oględziny miejsca kradzieży z włamaniem oraz dokumentowanie ich przebiegu i wyników.	10	ćwiczenia	Przed rozpoczęciem ćwiczenia sprawdź przygotowanie słuchaczy do zajęć praktycznych. Zaprezentuj sprzęt i środki techniki kryminalistycznej wykorzystywane w trakcie oględzin oraz wyjaśnij, jak należy ich używać. Poleć słuchaczom dokonanie oględzin zainscenizowanego miejsca kradzieży z włamaniem. Każdy ze słuchaczy powinien być zadaniowany do wykonania określonych czynności i sporządzenia odpowiedniej dokumentacji. Z oględzin miejsca zdarzenia należy sporządzić dokumentację: 1) protokół oględzin; 2) szkice (plany); 3) notatkę pooględzinową; 4) dokumentację fotograficzną lub nagranie wideo; 5) rejestracja czynności w Elektronicznym Rejestrze Czynności Dochodzeniowo-Śledczych. Ponadto grupy dołączają do dokumentacji zabezpieczone w toku oględzin ślady wraz z metryczkami śladu. Zarejestruj oględziny pozorowanych miejsc zdarzeń. Uzyskany materiał może zostać wykorzystany w trakcie inscenizacji rozprawy sądowej jako pochodzący z monitoringu.
3. Omówienie ćwiczeń z oględzin miejsca kradzieży z włamaniem.	4	dyskusja	Omów sporządzoną przez słuchaczy dokumentację. Zachęć ich do dyskusji na temat popełnianych błędów, aby byli w pełni przekonani do proponowanych rozwiązań. Omów możliwości wykorzystania wyników oględzin, stosując przykłady z praktyki. Przeprowadź ponowne ćwiczenia w celu sprawdzenia nabytej wiedzy i umiejętności.

TEMAT NR 4: Oględziny miejsca wypadku drogowego i pojazdu.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- przeprowadzić oględziny miejsca wypadku drogowego i pojazdu,
- dokumentować przebieg i wyniki oględzin.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Teoria i organizacja oględzin miejsca wypadku drogowego i pojazdu.	6	wykład	Omów sposób zabezpieczenia miejsca wypadku drogowego, a następnie wyjaśnij pojęcia: wypadek drogowy, miejsce wypadku drogowego i miejsce kolizji. Przedstaw słuchaczom fazy przebiegu wypadku drogowego. Omów specyfikę oględzin miejsca wypadku drogowego oraz algorytm czynności i zadania realizowane przez grupę wypadkową. Zapoznaj słuchaczy z rodzajami śladów występujących na miejscu zdarzeń drogowych. Scharakteryzuj zasady prowadzenia oględzin miejsca wypadku drogowego, podkreślając konieczność poprawnego sporządzania poszczególnych dokumentów, które jako dokumenty źródłowe powinny pozwolić na zrekonstruowanie wyglądu miejsca zdarzenia. Omów zasady wymiarowania drogi oraz występujących na niej śladów. Wskaż obiekty, które należy uwzględnić w dokumentacji z oględzin miejsca wypadku drogowego. Omów zasady opisu uszkodzeń pojazdu oraz ślady kryminalistyczne występujące na pojazdach i w pojazdach, jak również na osobach (zwłokach) będących uczestnikami zdarzeń drogowych. Zaakcentuj znaczenie rekonstrukcji czasowo-przestrzennej zdarzenia drogowego dla późniejszych ekspertyz. Wskazując na poprawność sporządzanych dokumentów, wyeksponuj konieczność korelacji ich treści.

2. Oględziny miejsca wypadku drogowego i pojazdu oraz dokumentowanie ich przebiegu i wyników.	10	ćwiczenia	Przed rozpoczęciem ćwiczenia sprawdź przygotowanie słuchaczy do zajęć praktycznych. Pokaż sprzęt i środki techniki kryminalistycznej wykorzystywane w trakcie oględzin oraz wyjaśnij słuchaczom jak należy ich używać. Poleć słuchaczom dokonanie oględzin zainscenizowanego miejsca wypadku drogowego. Każdy ze słuchaczy powinien być zadaniowany do wykonania określonych czynności i sporządzenia odpowiedniej dokumentacji. Z oględzin miejsca zdarzenia należy sporządzić dokumentację: 1) protokoły oględzin; 2) szkice (plany); 3) notatkę pooględzinową; 4) dokumentację fotograficzną lub nagranie wideo; 5) rejestracja czynności w Elektronicznym Rejestrze Czynności Dochodzeniowo-Śledczych. Ponadto grupy dołączają do dokumentacji zabezpieczone w toku oględzin ślady wraz z metryczkami śladu. Zarejestruj oględziny pozorowanych miejsc zdarzeń. Uzyskany materiał może zostać wykorzystany w trakcie inscenizacji rozprawy sądowej jako pochodzący z monitoringu.
3. Omówienie ćwiczeń z oględzin miejsca wypadku drogowego i pojazdu.	4	dyskusja	Omów sporządzoną przez słuchaczy dokumentację. Zachęć ich do dyskusji na temat popełnianych błędów, aby byli w pełni przekonani do proponowanych rozwiązań. Omów możliwości wykorzystania wyników oględzin, stosując przykłady z praktyki.

TEMAT NR 5: Oględziny miejsca użycia broni palnej.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- przeprowadzić oględziny miejsca użycia broni palnej,
- udokumentować przebieg i wyniki oględzin.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Teoria i organizacja oględzin miejsca użycia broni palnej.	2	wykład	Omów zakres czynności przygotowawczych do oględzin miejsca użycia broni palnej. Zwróć uwagę na odpowiedni dobór sprzętu i środków technicznych tj.: wykrywacz metali, sznurek, celownik optyczny i saperka. Wskaż na konieczność powiadomienia prokuratora oraz na możliwość wezwania biegłego w trakcie wykonywania czynności oględzinowych. Przypomnij rodzaje śladów, które mogą wystąpić na miejscu zdarzenia związanego z użyciem broni palnej. Omów zasady opisu i utrwalania śladów występujących na zwłokach. Przypomnij algorytmy postępowania z ujawnioną na miejscu zdarzenia bronią palną i amunicją.

2. Oględziny miejsca użycia broni palnej oraz dokumentowanie ich przebiegu i wyników.	10	ćwiczenia	Przed rozpoczęciem ćwiczenia sprawdź przygotowanie słuchaczy do zajęć praktycznych. Pokaż sprzęt i środki techniki kryminalistycznej wykorzystywane w trakcie oględzin oraz poinstruuj słuchaczy. Poleć słuchaczom dokonanie oględzin zainscenizowanego miejsca użycia broni palnej. Każdy ze słuchaczy powinien być zadaniowany do wykonania określonych czynności i sporządzenia odpowiedniej dokumentacji. Z oględzin miejsca zdarzenia należy sporządzić dokumentację: 1) protokół oględzin; 2) szkice (plany); 3) notatkę pooględzinową; 4) dokumentację fotograficzną lub nagranie wideo. Ponadto grupy dołączają do dokumentacji zabezpieczone w toku oględzin ślady wraz z metryczkami śladu. Zarejestruj oględziny pozorowanych miejsc zdarzeń. Uzyskany materiał może zostać wykorzystany w trakcie inscenizacji rozprawy sądowej jako pochodzący z monitoringu.
3. Omówienie ćwiczeń z oględzin miejsca użycia broni palnej.	4	dyskusja	Omów sporządzoną przez słuchaczy dokumentację. Zachęć ich do dyskusji na temat popełnianych błędów, aby byli w pełni przekonani do proponowanych rozwiązań. Omów możliwości wykorzystania wyników oględzin, stosując przykłady z praktyki.

TEMAT NR 6: Oględziny zwłok i miejsca ich znalezienia.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- przeprowadzić oględziny zwłok i miejsca ich znalezienia,
- udokumentować przebieg i wyniki oględzin.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Teoria i organizacja oględzin zwłok i miejsca ich znalezienia.	2	wykład	Omów zakres czynności przygotowawczych do oględzin zwłok i miejsca ich znalezienia. Zwróć uwagę na konieczność optymalizacji składu zespołu oględzinowego tj. prokurator, biegły lekarz medycyny sądowej, technik kryminalistyki oraz na rolę i zadania tych osób na miejscu znalezienia zwłok. Wskaż na zasadność wezwania w trakcie wykonywania czynności oględzinowych ekspertów z innych dziedzin kryminalistyki. Przypomnij rodzaje śladów, które mogą wystąpić na miejscu znalezienia zwłok ludzkich. Przedstaw cele, zadania oraz sposoby przeprowadzania oględzin zewnętrznych zwłok w miejscu ich znalezienia. Przedstaw algorytm postępowania wynikający z przepisów prawnych, w tym dotyczących oględzin N.N. zwłok. Omów wymogi stawiane dokumentacji przebiegu i wyników oględzin zewnętrznych zwłok oraz miejsca ich znalezienia. Wskaż informacje, jakie powinien zawierać protokół zewnętrznych oględzin zwłok i protokół oględzin miejsca zdarzenia. Podkreśl, w jaki sposób należy opisywać ułożenie zwłok ludzkich oraz ich wymiarowanie.

2. Oględziny zwłok i miejsca ich znalezienia oraz dokumentowanie ich przebiegu i wyników.	10	ćwiczenia	Przed rozpoczęciem ćwiczenia sprawdź przygotowanie słuchaczy do zajęć praktycznych. Pokaż sprzęt i środki techniki kryminalistycznej wykorzystywane w trakcie oględzin. Poleć słuchaczom dokonanie oględzin zainscenizowanego zdarzenia. Każdy ze słuchaczy powinien być zadaniowany do wykonania określonych czynności i sporządzenia odpowiedniej dokumentacji. Z oględzin miejsca zdarzenia należy sporządzić dokumentację: 1) protokoły oględzin; 2) szkice (plany); 3) notatka pooględzinowa; 4) dokumentacja fotograficzna lub nagranie wideo. Ponadto grupy dołączają do dokumentacji zabezpieczone w toku oględzin ślady wraz z metryczkami śladu. Oględziny pozorowanych miejsc zdarzeń zarejestruj aparatem fotograficznym lub sprzętem wideo. Uzyskany materiał może zostać wykorzystany w trakcie inscenizacji rozprawy sądowej jako pochodzący z monitoringu.
3. Omówienie ćwiczeń z oględzin zwłok i miejsca ich znalezienia.	4	dyskusja	Omów sporządzoną przez słuchaczy dokumentację. Zachęć ich do dyskusji na temat popełnianych błędów, aby byli w pełni przekonani do proponowanych rozwiązań. Omów możliwości wykorzystania wyników oględzin, stosując przykłady z praktyki.

TEMAT NR 7: Oględziny miejsca pożaru.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- przeprowadzić oględziny miejsca pożaru,
- udokumentować przebieg i wyniki oględzin.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Teoria i organizacja oględzin miejsca pożaru.	2	wykład	Wymień źródła pożarów. Zdefiniuj ognisko pożaru, wskazując znaczenie jego umiejscowienia dla prawidłowości przebiegu oględzin. Wskaż na znaczenie wstępnej kwalifikacji przyczyny pożaru dla taktyki prowadzenia oględzin i budowania wersji kryminalistycznych. Omów podpalenia, uwzględniając motywy działania sprawcy oraz ich modus operandi. Scharakteryzuj źródła wiadomości o pożarach i czynności Policji w czasie akcji ratowniczo-gaśniczej. W nawiązaniu do struktury kryminalistycznego badania miejsca zdarzenia, zwrócić uwagę na znaczenie stadium wstępnego, w tym współpracy z dowódcą, jak i uczestnikami akcji ratowniczo-gaśniczej. Podaj zasady prowadzenia oględzin miejsca pożaru, uwzględniając: - bezpieczeństwo członków ekipy, - czas prowadzenia oględzin, - zabezpieczenie miejsca, - operacyjne zabezpieczenie oględzin i związaną z tym konieczność bieżącej wymiany informacji pomiędzy członkami grupy, - dokumentację fotograficzną lub wideo. Omów cele prowadzenia oględzin z podkreśleniem konieczności: - ustalenia ogniska pożaru, - ustalenia przyczyny powstania pożaru, - ujawnienia i zabezpieczenia śladów kryminalistycznych, - ustalenia rodzaju i ilości spalonego mienia,

			- ustalenia stopnia zagrożenia pożarowego dla innych obiektów. Zapoznaj słuchaczy ze sposobami ustalania miejsc ognisk pożarów na podstawie: - cech charakterystycznych procesu spalania, - cech zwarć w instalacjach i w urządzeniach elektrycznych, - instalacji kominowych i urządzeń grzewczych na paliwa stałe i ciekłe, - skutków wyładowań atmosferycznych, - objawów samozapaleń. Scharakteryzuj rodzaje śladów kryminalistycznych występujących na miejscach pożarów. Omów metodykę zabezpieczania śladów, wskazując na konieczność uzyskiwania dodatkowych informacji, np. schematy instalacji elektrycznych, gazowych, relacje świadków itp. Przedstaw wymogi stawiane dokumentacji wyników oględzin pożaru. Wymień, jakie informacje powinien zawierać protokół oględzin miejsca pożaru, podkreśl znaczenie szkiców i planów. Wskaż rolę dokumentacji fotograficznej i zapisu wideo. Podkreśl konieczność współpracy z biegłym na miejscu zdarzenia.

2. Oględziny miejsca pożaru oraz dokumentowanie ich przebiegu i wyników.	10	ćwiczenia	Przed rozpoczęciem ćwiczeń sprawdź przygotowanie słuchaczy do zajęć praktycznych. Pokaż sprzęt i środki techniki kryminalistycznej wykorzystywane w trakcie oględzin oraz wyjaśnij słuchaczom, jak się je stosuje. Poleć słuchaczom dokonanie oględzin zainscenizowanego zdarzenia. Każdy ze słuchaczy powinien być zadaniowany do wykonania określonych czynności i sporządzenia odpowiedniej dokumentacji. Z oględzin miejsca zdarzenia należy sporządzić dokumentację: 1) protokoły oględzin; 2) szkice (plany); 3) notatkę pooględzinową; 4) dokumentację fotograficzną lub nagranie wideo. Ponadto grupy dołączają do dokumentacji zabezpieczone w toku oględzin ślady wraz z metryczkami śladu. Zarejestruj oględziny pozorowanych miejsc zdarzeń. Uzyskany materiał może zostać wykorzystany w trakcie inscenizacji rozprawy sądowej jako pochodzący z monitoringu.
3. Omówienie ćwiczeń z oględzin miejsca pożaru.	4	dyskusja	Omów sporządzoną przez słuchaczy dokumentację. Zachęć ich do dyskusji na temat popełnianych błędów, aby byli w pełni przekonani do proponowanych rozwiązań. Omów możliwości wykorzystania wyników oględzin, stosując przykłady z praktyki.

TEMAT NR 8: Oględziny miejsca wybuchu.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- przeprowadzić oględziny miejsca wybuchu,
- udokumentować przebieg i wyniki oględzin.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Organizacja oględzin miejsca wybuchu. Pokaz oddziaływania materiałów wybuchowych na różne ośrodki.	10	wykład, pokaz na poligonie	Omów pojęcia: wybuch, materiały wybuchowe, reakcja wybuchowa, detonacja, eksplozja, bomba, inicjacja i deflagracja. Omów rodzaje wybuchów i atrybuty wybuchu. Przedstaw kategorie materiałów wybuchowych, odnosząc wyżej zdefiniowane pojęcia do sposobów inicjowania wybuchów oraz efektów wybuchu. Dokonaj podziału materiałów wybuchowych ze względu na różne kryteria. Scharakteryzuj materiały wybuchowe stosowane w technice wojskowej (trotyl, pentryt, heksogen, oktogen, tetryl oraz ich kombinacje). Opisz sposób i skutki działania tych materiałów wybuchowych. Wskaż na możliwości rozpoznania wojskowego uzbrojenia wybuchowego przed i po wybuchu (odłamki, elementy składowe, analiza krateru). Zapoznaj słuchaczy ze środkami ostrożności i środkami bezpieczeństwa podejmowanymi przy obchodzeniu się z wojskowym uzbrojeniem wybuchowym. Zaznajom słuchaczy z wyglądem środków strzałowych (materiałów wybuchowych, środków inicjujących i zapalających), wykorzystując podczas demonstracji materiały oryginalne bądź atrapy w oryginalnych fabrycznych opakowaniach. Opisz zasady działania i skutki, jakie wywołują przemysłowe środki strzałowe. Zapoznaj słuchaczy z zakresem czynności wykonywanych w ramach kryminalistycznego badania miejsca wybuchu. Wskaż sprzęt stosowany podczas działań na miejscu wybuchu i specjalistyczne wyposażenie zespołów obsługujących miejsce zdarzenia. Zwróć uwagę na istotną rolę wstępnej lustracji miejsca zdarzenia dla zrozumienia sytuacji, jaka zaistniała i dla zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom akcji oraz osobom

			postronnym. Wspomnij o rozpoznaniu minersko-pirotechnicznym poprzedzającym czynność oględzin. Wskaż na inne korzyści (poza wymienionymi poniżej) wynikające ze wstępnych oględzin: - opanowanie emocji, - nakreślenie obszaru poszukiwań, - ustalenie potrzeb dotyczących udziału innych jednostek, - ustalenie potrzeb dotyczących sprzętu specjalistycznego i wyposażenia. Przedstaw algorytm czynności, jakie należy wykonać w trybie natychmiastowym po przybyciu na miejsce zdarzenia. Wskaż na potrzebę: a) troski o ofiary: - udzielenie pomocy rannym, - poszukiwanie dalszych ofiar (osoby zasypane, zaginione), b) zapewnienia bezpieczeństwa na miejscu zdarzenia. Omów czynności, jakie należy wykonać w przypadku wybuchu w przestrzeni otwartej, a jakie w przypadku wybuchu w budynku. Wskaż potrzebę wezwania fachowców (inspektora budowlanego, inspektora nadzoru budowlanego), którzy ocenią zagrożenia występujące na miejscu. Zaakcentuj konieczność zapewnienia sobie i pozostałym członkom zespołu bezpieczeństwa przed rozpoczęciem jakichkolwiek prac na miejscu zdarzenia, poprzez: - wyłączenie urządzeń zasilających (gaz, prąd, woda), - ustalenie w porozumieniu z osobami zamieszkującymi teren (np. gospodarzem domu), czy w miejscu wybuchu nie ma innych zagrożeń (np. składowane chemikalia, źródła promieniowania itp.), c) ustalenia, czy w pobliżu miejsca wybuchu nie znajdują się: szpitale, zakłady wytwarzające, przetwarzające, obrabiające lub magazynujące materiały wybuchowe lub inne obiekty stwarzające lub narażone na potencjalne niebezpieczeństwo ze względu na wybuch oraz ewentualne przedsięwzięcie w tym względzie

			stosownych działań (np. wezwanie straży pożarnej, wojska, itp.), d) blokady miejsca przestępstwa, e) oceny sytuacji, f) wejścia na teren wybuchu, g) oględzin. Omawianie oględzin rozpocznij od określenia sposobu wchodzenia na teren miejsca wybuchu (wytyczenie i oznakowanie ścieżki) oraz zasad, jakie obowiązują w tej fazie badania miejsca zdarzenia. Przypomnij podstawowe metody dokonywania oględzin (stadia i fazy), podkreślając specyfikę oględzin miejsca zdarzenia powybuchowego. Wskaż rodzaje śladów możliwych do ujawnienia na miejscu zdarzenia z podziałem na: a) ślady urządzenia (opakowanie, części urządzenia zapalającego, części źródła energii, części środka zapalającego i inne części np. taśma klejąca, zaciski itp.), b) ślady sprawcy (odciski - ślady daktyloskopijne, ślady włókna pochodzące np. z ubrania sprawcy, pozostawione narzędzia, wyrzucone lub zgubione przedmioty np. niedopałki papierosów itp.) oraz kolejność poszukiwania śladów w zależności od różnych czynników (warunki atmosferyczne, trudności w ruchu ulicznym ze względu na „blokadę" itp.). Zaakcentuj rolę czynników mających wpływ na miejsce położenia i usytuowania śladów (siła wybuchu, kierunek, warunki atmosferyczne). Omów metody zbierania, pakowania i przekazywania dowodów rzeczowych, takich jak: odłamki bomb, urządzenia wybuchowe itp. Wskaż na możliwość zaangażowania podczas poszukiwań śladów psa służbowego. W trakcie omawianego zagadnienia przygotowywane jest miejsce wysadzenia urządzenia wybuchowego. Elementy składowe urządzeń i przebieg wybuchu należy utrwalić przy pomocy kamery. Następnie słuchacze na miejscu zdarzenia przeprowadzają i dokumentują oględziny miejsca wybuchu.

2. Oględziny miejsca wybuchu i dokumentowanie ich przebiegu oraz wyników.	10	ćwiczenia	Przed rozpoczęciem ćwiczenia sprawdź przygotowanie słuchaczy do zajęć praktycznych. Pokaż sprzęt i środki techniki kryminalistycznej wykorzystywane w trakcie oględzin. Poleć słuchaczom dokonanie oględzin zainscenizowanego miejsca wybuchu. Każdy ze słuchaczy powinien być zadaniowany do wykonania określonych czynności i sporządzenia odpowiedniej dokumentacji. Z oględzin miejsca zdarzenia należy sporządzić dokumentację: 1) protokoły oględzin; 2) szkice (plany); 3) notatkę pooględzinową; 4) dokumentację fotograficzną lub nagranie wideo. Ponadto grupy dołączają do dokumentacji zabezpieczone w toku oględzin ślady wraz z metryczkami śladu. Zarejestruj oględziny pozorowanych miejsc zdarzeń. Uzyskany materiał może zostać wykorzystany w trakcie inscenizacji rozprawy sądowej jako pochodzący z monitoringu.
3. Omówienie ćwiczeń z oględzin miejsca wybuchu.	4	dyskusja	Omów sporządzoną przez słuchaczy dokumentację. Zachęć ich do dyskusji na temat popełnianych błędów, aby byli w pełni przekonani do proponowanych rozwiązań. Omów możliwości wykorzystania wyników oględzin, stosując przykłady z praktyki.

TEMAT NR 9: Oględziny miejsca zdarzenia złożonego pod względem organizacyjnym.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- wskazać zadania spoczywające na koordynatorze wspomagania techniczno-kryminalistycznego,
- przeprowadzić oględziny i udokumentować ich wyniki.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Specyfika oględzin miejsca zdarzenia złożonego pod względem organizacyjnym. 2. Rola i zadania koordynatora wspomagania techniczno-kryminalistycznego.	2	wykład	Omów czynności wchodzące w skład kryminalistycznego badania miejsca zdarzenia. Przedstaw specyfikę oględzin miejsca zdarzenia złożonego pod względem organizacyjnym; omów model organizacyjny takiego miejsca zdarzenia. Omów specyfikę prowadzenia oględzin metodą sektorową. Wskaż czynniki determinujące wyznaczenie poszczególnych sektorów. Omów zasady współpracy pomiędzy zespołami (pracującymi w poszczególnych sektorach) oraz znaczenie wymiany informacji. Przedstaw zadania koordynatora czynności techniczno-kryminalistycznych. Omów zasady sporządzania dokumentacji oględzin miejsca zdarzenia złożonego pod względem organizacyjnym.

3. Prowadzenie i dokumentowanie oględzin miejsca zdarzenia złożonego pod względem organizacyjnym.	14	ćwiczenia	Przed rozpoczęciem ćwiczenia sprawdź przygotowanie słuchaczy do zajęć praktycznych. Pokaż sprzęt i środki techniki kryminalistycznej wykorzystywane w trakcie oględzin oraz wytłumacz słuchaczom. Przeprowadź ćwiczenia z oględzin miejsca zdarzenia złożonego pod względem organizacyjnym. Przygotuj zadanie wymagające przeprowadzenia oględzin metodą sektorową. Z oględzin miejsca zdarzenia należy sporządzić dokumentację: 1) protokoły oględzin; 2) szkice, plany; 3) notatkę pooględzinową; 4) dokumentację fotograficzną lub nagranie wideo. Ponadto grupy dołączają do dokumentacji zabezpieczone w toku oględzin ślady wraz z metryczkami śladu. Zarejestruj oględziny pozorowanych miejsc zdarzeń. Słuchacze prowadzący oględziny poszczególnych sektorów współpracują ze sobą, wykonując odpowiednią dokumentację. Po ćwiczeniach omów dostrzeżone błędy. Zachowaj dokumentację z oględzin oraz ślady zabezpieczone przez słuchaczy do zajęć z tematu „Wystąpienie specjalisty przed sądem”.
4. Omówienie przebiegu i wyników oględzin.	4	dyskusja	Omów sporządzoną przez słuchaczy dokumentację. Zachęć ich do dyskusji na temat popełnianych błędów, aby byli w pełni przekonani do proponowanych rozwiązań. Omów możliwości wykorzystania wyników oględzin, stosując przykłady z praktyki.

TEMAT NR 10: Wystąpienie specjalisty przed sądem.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- wyjaśnić, jaką rolę spełnia dowód zabezpieczony przez specjalistę w postępowaniu karnym,
- przygotować się do wystąpienia przed sądem oraz wskazać zasady zachowania się w sądzie.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Rola dowodu zabezpieczonego w postępowaniu karnym.	1	wykład	Wskaż rolę, jaką spełnia dowód zabezpieczony przez specjalistę w postępowaniu karnym. Określ zakres przygotowania do wystąpienia przed sądem. Zapoznaj słuchaczy ze strukturą i przebiegiem rozprawy głównej. Omów zasady zachowania się przed sądem.
2. Wystąpienie specjalisty przed sądem.	5	ćwiczenia	Przeprowadź inscenizację rozprawy sądowej, w trakcie której następuje przesłuchanie w związku z wykonywaniem czynności technicznych w ramach oględzin. W trakcie ćwiczeń należy wykorzystać dokumentację sporządzoną przez słuchaczy w bloku zagadnieniowym nr II. Wskazanym jest, aby zajęcia prowadzone były przez sędziego.
Po zrealizowaniu bloku zagadnieniowego nr II: Czynności prowadzone z udziałem specjalisty, należy dokonać zaliczenia w formie testu wiedzy.	1	test wiedzy	

LISTA WYPOSAŻENIA DYDAKTYCZNEGO Bloku zagadnieniowego nr II: Czynności prowadzone z udziałem specjalisty	
Kategoria/nazwa wyposażenia	**Liczba na grupę**
01. Wyposażenie pracowni	
1. Sala dydaktyczna	1
2. Pracownia kryminalistyczna lub przystosowana sala dydaktyczna	5
3. Pomieszczenie przystosowane do magazynowania dowodów rzeczowych	1
4. Pomieszczenia centrum symulacji	1
5. Strzelnica	1
6. Poligon i teren szkoły	1
02. Pomoce dydaktyczne	

1. Projektor multimedialny	1 szt.
2. Komputer z oprogramowaniem	10 stanowisk
3. Pojazdy	5 szt.
4. Rekwizyty na ćwiczenia (manekiny, różne przedmioty, obiekty uznawane za ślady kryminalistyczne)	wg potrzeb
5. Materiały wybuchowe	
- trotyl	3 kg
- skalne	4 kg
- węglowe	0,5 kg
- metanowe	1,5 kg
- heksogen	0,5 kg
- plastyczny materiał wybuchowy (PMW, Semtex)	0,5 kg
- detonatory pośrednie (różne)	2 szt.
- ładunki kumulacyjne punktowe	2 szt.
- ładunki kumulacyjne wydłużone	1 mb
- proch czarny „dymny”	0,5 kg
- proch bezdymny	0,5 kg
- lont detonujący	30 mb
- sznur kumulacyjny (różny)	2 kg
- lont prochowy	4 mb
- lonty cywilne	1 mb
6. Środki strzałowe	
- zapalnik elektryczny wojskowy "ERG"	25 szt.
- zapalnik elektryczny górniczy	25 szt.
- zapalnik nieelektryczny	5 szt.
- spłonka pobudzająca wojskowa 8A TAT	10 szt.
- spłonka pobudzająca górnicza ZNT	5 szt.
- zapalnik UZRGM	1 szt.
- zapalnik UZRGM (ćwicz.)	5 szt.
7. Środki pozoracji pola walki i pirotechnika	
- petardy lontowe	4 szt.
- petardy potarciowe	4 szt.

- kostki dymne (różne)	4 szt.
- granaty dymne (różne)	4 szt.
- zapały elektryczne wojskowe i górnicze	10 szt.
- spłonki pobudzające ćwiczebne 8A TAT	2 szt.
- granat RG 42	1 szt.
8. Samodziałowe urządzenia wybuchowe (eksponaty i przekroje)	zestaw
9. Samodziałowe urządzenia wybuchowe (zegarowe, rurowe, działające na ruch, z telefonem komórkowym, radiowe, itp. zakamuflowane w torbach, neseserach, paczkach, pudełkach itp. do wysadzenia na zajęciach)	8 szt.
10. Dalmierze laserowe	10 szt.
11. Pozycjoner GPS	10 szt.
12. Zestawy ZAPORA	5 kpl.
13. Rekwizyty pojazdów jednośladowych	5 szt.
03. Sprzęt i środki techniki kryminalistycznej	
1. Taśma i środki do zabezpieczenia miejsca zdarzenia	5 szt.
2. Zestawy oświetleniowe	5 szt.
3. Lampy UV	5 szt.
4. Wykrywacze metali	2 szt.
5. Walizki kryminalistyczne ze środkami	10 szt.
6. Testy kryminalistyczne do wstępnego określenia rodzaju substancji tworzącej ślad	1 opak. każdego rodzaju testu
7. Aparaty fotograficzne (z kompletem obiektywów, lampami błyskowymi, filtrami oraz statywami)	10 szt.
8. Kamery wideo	10 szt.
9. Wózki i taśmy miernicze	10 szt.
10. Latarki	10 szt.
11. Sprzęt i środki techniki kryminalistycznej do ujawniania śladów kryminalistycznych w warunkach laboratoryjnych (komory cyjanoakrylowe, reproduktory)	1 kpl.
12. Środki do zabezpieczenia materiałów: porównawczego, kontrolnego, ewentualnie wzorcowego oraz do eliminacji	wg potrzeb
13. Zestaw do zakładania pułapek kryminalistycznych	5 szt.
04. Materiały pomocnicze (zużywalne, biurowe)	

1. Arkusz papieru (format A4)	2 ryzy
2. Protokoły oględzin	80 szt.
3. Protokoły pobrania materiału porównawczego	20 szt.
4. Protokół eksperymentu procesowo-kryminalistycznego	40 szt.
5. Metryczki śladów	60 szt.
6. Tablice poglądowe	200 szt.
7. Papier milimetrowy	100 szt.
8. Pistolety klejowe	10 szt.
9. Klej do pistoletów klejowych	80 szt.
10. Kombinezony antykontaminacyjne (pełen zestaw)	160 kpl.
11. Rękawice gumowe	20 kpl.
12. Rękawiczki lateksowe/nitrylowe	1000 szt.
13. Wata (w opakowaniach)	5 opak.
14. Woda destylowana	5 opak.
15. Gaza	5 opak.
16. Bibuła	10 opak.
17. Nożyczki	20 szt.
18. Papier pakowy szary	5 szt.
19. Sznurek, nici, igły do szycia	20 kpl.
20. Odczynniki fotograficzne	5 opak.
21. Papier fotograficzny	wg potrzeb
22. Nośniki do rejestracji obrazu i/lub dźwięku (negatywy, płyty CD-R, DVD, taśmy wideo)	wg potrzeb
23. Przybory kreślarskie	20 kpl.
24. Specjalistyczne opakowania do zabezpieczania śladów kryminalistycznych	wg potrzeb

BLOK ZAGADNIENIOWY NR III: Fotografia kryminalistyczna.

TEMAT NR 1: Podstawy fotografii.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- określić zadania fotografii kryminalistycznej,
- obsługiwać aparaty fotograficzne i osprzęt fotograficzny,
- fotografować w różnych warunkach oświetleniowych,
- sporządzać prawidłowo materiał poglądowy.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Zadania fotografii kryminalistycznej.	1	wykład	Wskaż różnicę między fotografią a fotografią kryminalistyczną. Omów zadania fotografii kryminalistycznej z uwzględnieniem zalet i ograniczeń. Przedstaw podział fotografii kryminalistycznej oraz określ jej zadania.
2. Obsługa aparatu fotograficznego oraz jego osprzętu.	8	wykład, pokaz	Przedstaw rodzaje aparatów fotograficznych. Omów części składowe aparatu fotograficznego oraz osprzętu fotograficznego. Wyjaśnij zagadnienie głębi ostrości i zaprezentuj czynniki wpływające na nią oraz czynniki decydujące o poprawnej ekspozycji. Wyjaśnij, czym są i jak stosować filtry fotograficzne.
3. Materiały fotograficzne.	3	wykład	Omów zakres promieniowania widzialnego. Wyjaśnij zagadnienie barwy oraz sposoby widzenia barw (barwa podstawowa i dopełniająca). Zastosowanie drukarek fotograficznych, labów fotochemicznych, rodzaje papierów fotograficznych i rodzaje nośników danych. Warunki i zasady tworzenia materiału poglądowego.
4. Fotografowanie w różnych warunkach oświetleniowych oraz przygotowanie dokumentacji.	16	ćwiczenia	Fotografowanie w różnych warunkach oświetleniowych. Na podstawie założeń do ćwiczeń, słuchacze wykonają fotografie w różnych warunkach oświetleniowych oraz

			sporządzą stosowną dokumentację. Zadanie praktyczne obejmuje proponowane dwa typy ćwiczeń: - wykonanie zdjęć przy wskazanych warunkach ekspozycji, - wykonanie zdjęć przedstawiających zależności uzyskanego obrazu od przysłony, ogniskowej i płaszczyzny nastawienia ostrości.
5. Omówienie prac praktycznych.	4	dyskusja	Dokonaj omówienia wykonanych prac praktycznych.
6. Zaliczenie.	1	test wiedzy	

TEMAT NR 2: Technika fotografowania.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- omówić zasady kompozycji obrazu,
- określić czynniki decydujące o poprawności ekspozycji,
- wskazać zależność uzyskanego obrazu od przysłony, czasu, ogniskowej i płaszczyzny nastawienia ostrości,
- wykonać zdjęcia techniką panoramy obrotowej i liniowej.

Zagadnienia	**Czas realizacji w godz. lekcyjnych**	**Metoda realizacji zajęć**	**Wskazówki do realizacji**
1. Zasady kompozycji obrazu fotograficznego.	2	wykład	Omów zasady kompozycji obrazu. Zaprezentuj techniki panoramiczne i przedstaw problemy wynikające z ich zastosowania.

2. Ustalanie warunków ekspozycji oraz przygotowanie dokumentacji.	11	pokaz, ćwiczenia	Przedstaw możliwości eliminowania odblasków. Omów i zaprezentuj zasady wykonywania zdjęć techniką panoramy obrotowej i liniowej. Na podstawie założeń do ćwiczeń, słuchacze wykonają fotografie w różnych warunkach zewnętrznych oraz sporządzą stosowną dokumentację. Zadanie praktyczne obejmuje proponowane trzy typy ćwiczeń: - wykonanie zdjęć techniką panoramy obrotowej, - wykonanie zdjęć techniką panoramy liniowej, - wykonanie zdjęć obiektu z zastosowaniem filtra polaryzacyjnego.
3. Omówienie prac praktycznych.	2	dyskusja	Omów wykonane prace praktyczne.
4. Zaliczenie.	1	test wiedzy	

TEMAT NR 3: Makrofotografia, fotografia reprodukcyjna.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- określić pojęcie makrofotografii,
- dobrać sprzęt, materiały i przygotować stanowisko do zdjęć makro,
- wykonać zdjęcia w określonej skali,
- wykonać zdjęcia szczegółowe śladów i przedmiotów.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Zasady sporządzania fotografii reprodukcyjnej i makrofotografii.	2	wykład	Wyjaśnij pojęcia: reprodukcja i makrofotografia. Omów potrzebę doboru odpowiedniego aparatu i osprzętu. Podkreśl potrzebę właściwego przygotowania stanowiska pracy oraz odpowiedni dobór materiałów fotograficznych. Omów technikę wykonywania zdjęć.

2. Zdjęcia makroskopowe i reprodukcja dokumentu oraz przygotowanie dokumentacji.	14	pokaz, ćwiczenia	Na podstawie założeń do ćwiczeń, słuchacze wykonają fotografie w różnych warunkach zewnętrznych oraz wykonają stosowną dokumentację. Zadanie praktyczne obejmuje proponowane pięć typów ćwiczeń: - wykonanie zdjęć śladów (przedmiotów) przestrzennych z zastosowaniem technik skalowych z zadaną skalą odwzorowania obrazu, - wykonanie zdjęć śladów (przedmiotów) przestrzennych z zastosowaniem możliwości przedłużenia odległości obrazowej, - wykonanie zdjęć szczegółowych śladów (przedmiotów) z uwzględnieniem ich lokalizacji przestrzennej na pozorowanym miejscu zdarzenia, - wykonanie zdjęcia odbitki linii papilarnych pojedynczego palca z wykorzystaniem techniki skalowej, - wykonanie zdjęcia barwnego tekstu z użyciem filtra pozwalającego na eliminację jednej z barw.
3. Omówienie prac praktycznych.	2	dyskusja	Omówienie prac praktycznych.
4. Zaliczenie.	1	test wiedzy	

TEMAT NR 4: Fotografowanie w trudnych warunkach oświetleniowych.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- omówić technikę fotografowania pomieszczeń w świetle zastanym,
- omówić fotografowanie terenu otwartego w trudnych warunkach oświetleniowych,
- zastosować światło błyskowe,
- wykonać zdjęcia pomieszczeń w świetle zastanym,
- wykonać zdjęcia w trudnych warunkach oświetleniowych.

Zagadnienia	**Czas realizacji w godz. lekcyjnych**	**Metoda realizacji zajęć**	**Wskazówki do realizacji**
1. Metody stosowane przy	4	wykład,	Omów technikę fotografowania pomieszczeń w świetle zastanym.

fotografowaniu w trudnych warunkach oświetleniowych.		pokaz	Wyjaśnij zasady fotografowania terenu otwartego w trudnych warunkach oświetleniowych (np. nocą). Zaprezentuj możliwości wykorzystania światła naturalnego oraz użycie światła błyskowego. Przedstaw zakresy temperatur barwowych różnych źródeł światła widzialnego. Możliwość zastosowania techniki HDR w fotografii. Ocena i bieżąca kontrola jakości wykonanych zdjęć pod względem poprawnej ekspozycji, ostrości i odpowiedniego kadrowania. Omów histogram.
2. Fotografowanie w trudnych warunkach oświetleniowych i przygotowanie dokumentacji.	21	ćwiczenia	Na podstawie założeń do ćwiczeń, słuchacze wykonają fotografie w różnych warunkach zewnętrznych oraz wykonają stosowną dokumentację. Zadanie praktyczne obejmuje proponowane trzy typy ćwiczeń: - wykonanie zdjęć: pomieszczenia, przedmiotu, osoby w oświetleniu zastanym oraz przy użyciu innych technik oświetleniowych, - wykonanie zdjęć obiektów w warunkach nocnych (światło zastane, oświetlenie lampy elektronowej, oświetlenie sztuczne stałe), - wykonanie zdjęć symulowanego miejsca zdarzenia drogowego w warunkach nocnych.
3. Omówienie prac praktycznych.	2	dyskusja	Omów prace praktyczne.
4. Zaliczenie.	1	test wiedzy	

TEMAT NR 5: Fotografia rejestracyjna.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- omówić zasady wykonywania zdjęć sygnalitycznych,
- omówić zasady fotografowania N.N. zwłok,
- wykonać fotografię sygnalityczną osoby i sygnalitykę N.N. zwłok,
- obsłużyć stanowisko do elektronicznej rejestracji osób,
- pobrać materiał porównawczy do badań antroposkopijnych.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Zasady wykonywania zdjęć sygnalitycznych. Charakterystyka stanowiska do elektronicznej rejestracji osób.	1	wykład	Wskaż osoby podlegające fotografowaniu w celach rejestracyjnych. Omów zasady i technikę wykonywania fotografii sygnalitycznej. Omów stanowisko do elektronicznej rejestracji osób. Wyjaśnij metody fotografowania N.N. zwłok.
2. Wykonanie zdjęć sygnalitycznych wskazanej osoby i N.N. zwłok oraz przygotowanie dokumentacji. Pobranie materiału porównawczego od osoby typowanej do badań antroposkopijnych – wykonanie zdjęcia porównawczego osoby w pozie głowy i kierunku rejestracji zgodnym z pozą na materiale dowodowym (np. stopklatce monitoringu). Analogicznie sylwetki i cech charakterystycznych (np. tatuaży).	7	ćwiczenia	Na podstawie założeń do ćwiczeń, słuchacze wykonają fotografię sygnalityczną wskazanej osoby (wyjaśnij potrzebę użycia kabiny do wykonywania zdjęć sygnalitycznych) i N.N. zwłok oraz wykonają stosowną dokumentację. W oparciu o fragment stopklatki monitoringowej z zarejestrowaną osobą słuchacze wykonają zdjęcia porównawcze wskazanej osoby uwzględniające identyczną pozę głowy (osobno całą sylwetkę), kąt i kierunek rejestracji, oraz wykonają zestawienia obrazu dowodowego z porównawczym - kadr głowy i sylwetka.
3. Omówienie prac praktycznych.	1	dyskusja	Omów prace praktyczne.
4. Zaliczenie.	1	test wiedzy	

TEMAT NR 6: Dokumentowanie miejsca zdarzenia.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:

- omówić rodzaje fotografii oględzinowej, uwzględniając specyfikę i rodzaj miejsca oględzin,
- sfotografować ślady kryminalistyczne oraz inne przedmioty mające związek ze zdarzeniem,
- dokonać fotograficznej rejestracji miejsca zdarzenia,
- wykonać dokumentację poglądową miejsca zdarzenia,
- omówić sposoby utrwalania przebiegu czynności procesowych i procesowo-kryminalistycznych,
- stosować techniki wideo wykorzystywane przy rejestracji miejsc zdarzeń,
- rejestrować techniką wideo wybraną czynność procesową, bądź procesowo-kryminalistyczną.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Fotografia oględzinowa - cele i zadania.	5	wykład	Omów rodzaje fotografii oględzinowej. Zaprezentuj sposoby fotografowania śladów oraz innych dowodów rzeczowych. Wyjaśnij specyfikę fotografii w poszczególnych kategoriach zdarzeń. Omów regulacje prawne dotyczące środków technicznych służących rejestracji obrazu i dźwięku.
2. Podstawowe wiadomości o sprzęcie wideo i jego wykorzystaniu.	1	wykład	Omów urządzenia do utrwalania obrazu i dźwięku oraz zaprezentuj możliwości ich wykorzystania. Wyjaśnij sposoby utrwalania czynności procesowych.
3. Fotograficzna rejestracja miejsca zdarzenia i wykorzystanie kamery wideo w dokumentowaniu czynności procesowych oraz przygotowanie dokumentacji.	18	pokaz, ćwiczenia	Fotograficzna rejestracja miejsca zdarzenia. Na podstawie założeń do ćwiczeń, słuchacze wykonają fotografie w różnych warunkach zewnętrznych i/lub wewnętrznych oraz wykorzystają kamery wideo w dokumentowaniu czynności procesowych. Na podstawie założeń do ćwiczeń, słuchacze wykonają fotografie oraz rejestrację wideo w różnych warunkach zewnętrznych i wewnętrznych oraz przygotują stosowną dokumentację. Ponadto słuchacze sporządzają nośnik wtórny na płycie CD i metrykę nośnika.
4. Omówienie prac praktycznych.	3	dyskusja	Po każdych wykonanych ćwiczeniach omów prace praktyczne.
5. Zaliczenie.	1	test wiedzy	

TEMAT NR 7: Techniki specjalne w fotografii kryminalistycznej.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:
- omówić widmo fali elektromagnetycznej,
- zastosować odpowiednie akcesoria fotograficzne,
- wykonać zdjęcie luminescencji wzbudzonej promieniami UV.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Fotografowanie w różnych widmach fal elektromagnetycznych.	2	wykład	Przybliż zagadnienie widma fal elektromagnetycznych i wskaż źródła ich promieniowania. Omów pojęcie luminescencji oraz wykorzystanie środków fluoryzujących. Wyjaśnij potrzebę stosowania odpowiednich akcesoriów fotograficznych.
2. Fotografowanie luminescencji wzbudzonej promieniami UV oraz przygotowanie dokumentacji.	7	pokaz, ćwiczenia	Fotografowanie luminescencji wzbudzonej promieniami UV. Na podstawie założeń do ćwiczeń, słuchacze wykonają fotografie w różnych warunkach zewnętrznych i przygotują stosowną dokumentację. Zadanie praktyczne obejmuje proponowane cztery typy ćwiczeń: - wykonanie zdjęcia dokumentu posiadającego odpowiednie zabezpieczenia lub banknotu wykorzystując: oświetlenie o temperaturze barwowej 5000°K-5400°K, oświetlenie lampą UV, oświetlenie lampą UV z użyciem filtra oraz oświetlenie przechodzące, - wykonanie zdjęć śladów linii papilarnych naniesionych (ujawnionych) środkiem fluorescencyjnym wykorzystując: oświetlenie o temperaturze barwowej 5000°K-5400°K, oświetlenie lampą UV, oświetlenie lampą UV z użyciem filtra, - wykonanie zdjęć napisów wykonanych środkiem fluoryzującym wykorzystując: oświetlenie o temperaturze barwowej 5000°K-5400°K, oświetlenie lampą UV, oświetlenie lampą UV z użyciem filtra, - wykonanie zdjęć obiektów z zastosowaniem luminolu.

3. Omówienie prac praktycznych.	1	dyskusja	Omówienie prac praktycznych.
Po zrealizowaniu bloku zagadnieniowego nr III: Fotografia kryminalistyczna, należy dokonać zaliczenia w formie testu wiedzy oraz zadania praktycznego.	7	test wiedzy, zadanie praktyczne	

LISTA WYPOSAŻENIA DYDAKTYCZNEGO Bloku zagadnieniowego nr III: Fotografia kryminalistyczna	
Kategoria/nazwa wyposażenia	**Liczba na grupę**
01. Wyposażenie pracowni	
1. Sala dydaktyczna	1
2. Pracownia obróbki cyfrowej	1
3. Pracownia makrofotografii	1
4. Pracownia sygnalityczna (wyposażona w kabinę sygnalityczną)	1
5. Pomieszczenie do inscenizacji miejsc zdarzeń	1
02. Pomoce dydaktyczne	
1. Projektor multimedialny	1
2. Komputer (z oprogramowaniem zgodnym z ustalonym standardem PHOTOSHOP)	10 stanowisk
3. Aparat fotograficzny - lustrzanka cyfrowa	zestaw na osobę
4. Lampa elektronowa - cyfrowa	zestaw na osobę
5. Kamera video	zestaw na osobę
6. Statyw	zestaw na osobę
7. Filtr fotograficzny (konwersyjny: polaryzacyjny i szary ND)	zestaw na osobę
8. Wężyk spustowy, pilot zdalnego sterowania	zestaw na osobę
9. Oświetlacz światłowodowy	zestaw na osobę
10. Oświetlenie UV	zestaw na osobę
11. Oświetlacz halogenowy lub latarki halogenowe	zestaw na osobę
12. Pierścienie pośrednie	zestaw na osobę
13. Obiektyw makro	zestaw na osobę
14. Obiektyw standardowy i zmiennoogniskowy oraz ultra szerokokątny	zestaw na osobę
15. Zestaw numerków i skalówek	zestaw na osobę

16. Taśma miernicza	zestaw na osobę
17. Barwnik fluoroscencyjny typu Luminol	wg potrzeb
03. Materiały pomocnicze (zużywalne, biurowe)	
1. Arkusz papieru (format A4)	1 ryza
2. Płyty CD, DVD	100 szt.
3. Papier fotograficzny	wg potrzeb
4. Tablice poglądowe	wg potrzeb
5. Klej	20 tub
6. Pędzel do kleju	20 szt.
7. Nożyczki	20 szt.
8. Skalpel lub nóż do cięcia tapet	20 szt.
9. Pęsety metalowe	20 szt.
10. Linijki aluminiowe	20 szt.
11. Plastelina	2 opak.
12. Kreda	10 opak.
13. Gilotyna do cięcia papieru	2 szt.

BLOK ZAGADNIENIOWY NR IV: Medycyna sądowa.

TEMAT NR 1: Medyczno-sądowe aspekty oględzin miejsca zdarzenia.

CELE: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił:

- podać podstawy prawne powoływania medyka sądowego do udziału w oględzinach zewnętrznych zwłok na miejscu ich znalezienia i określić jego rolę w oględzinach,
- wymienić zasady dokumentowania miejsc obrażeń na ludzkim ciele,
- wskazać linie, płaszczyzny i okolice ciała ludzkiego,
- rozróżnić śmierć naturalną i gwałtowną oraz nagłą i powolną,
- rozróżnić śmierć kliniczną, pozorną, biologiczną,
- dokonać zróżnicowania pojęć „zespół odkorowania” i „zespół odmóżdżenia”,
- omówić reakcje interletalne (suprawitalne),
- dokonać podziału na wczesne i późne znamiona śmierci,
- wyjaśnić przydatność wczesnych i późnych znamion śmierci, podstawowych reakcji interletalnych oraz rozwoju fauny i flory na zwłokach ludzkich oraz na podstawie zmian wywołanych przebywaniem zwłok w wodzie w ocenie przypuszczalnego czasu zgonu,
- omówić obrażenia pochodzące od narzędzi ostrych i ostrokończystych oraz tępych i tępokrawędzistych,

- omówić obrażenia w obrębie głowy, klatki piersiowej i narządów w obrębie jamy brzusznej oraz mechanizm śmierci odruchowej,
- znać pojęcie uduszenia gwałtownego i jego etapy oraz patomechanizm śmierci,
- omówić patomechanizm śmierci wskutek utonięcia,
- omówić patomechanizm śmierci w następstwie zagardlenia,
- znać podstawowe pojęcia z zakresu toksykologii sądowo-lekarskiej,
- wyjaśnić pojęcie urazu termicznego oraz patomechanizm śmierci,
- znać stopnie oparzeń i odmrożeń,
- znać patomechanizm śmierci wraz z okolicznościami towarzyszącymi rażeniu prądem elektrycznym oraz czynniki sprzyjające rażeniu prądem elektrycznym, które powodują osłabienie jego skutków,
- omówić obrażenia powystrzałowe z uwzględnieniem zmian widocznych w obrębie rany postrzałowej,
- znać specyfikę oględzin w przypadku przestępstw o podłożu seksualnym.

Zagadnienia	**Czas realizacji w godz. lekcyjnych**	**Metoda realizacji zajęć**	**Wskazówki do realizacji**
1. Współpraca specjalisty z lekarzem medycyny sądowej na miejscu zdarzenia. 2. Dokumentowanie rozmieszczenia zmian na ludzkim ciele powstałych w wyniku urazów.	2	wykład	Podaj podstawy prawne powoływania medyka sądowego do udziału w oględzinach zewnętrznych zwłok na miejscu ich znalezienia i określ jego rolę w oględzinach. Wymień zasady dokumentowania miejsc obrażeń na ludzkim ciele. Wskaż linie, płaszczyzny i okolice ciała ludzkiego.
3. Podstawowe zagadnienia związane z tanatologią sądowo-lekarską.	2	wykład	Rozróżnij śmierć naturalną i gwałtowną oraz nagłą i powolną. Rozróżnij śmierć kliniczną, pozorną, biologiczną. Dokonaj zróżnicowania pojęć „zespół odkorowania” i „zespół odmóżdżenia”. Omów reakcje interletalne (suprawitalne). Dokonaj podziału na wczesne i późne znamiona śmierci.
4. Ocena przypuszczalnego czasu zgonu.	2	wykład	Wyjaśnij przydatność wczesnych i późnych znamion śmierci, podstawowych reakcji interletalnych oraz rozwoju fauny i flory na zwłokach ludzkich oraz na podstawie zmian wywołanych przebywaniem zwłok w wodzie w ocenie przypuszczalnego czasu zgonu.

5. Śmierć w wyniku urazów mechanicznych.	2	wykład	Omów obrażenia pochodzące od narzędzi ostrych i ostrokończystych oraz tępych i tępokrawędzistych. Omów obrażenia w obrębie głowy, klatki piersiowej i narządów w obrębie jamy brzusznej oraz mechanizm śmierci odruchowej.
6. Uduszenie gwałtowne.	2	wykład	Omów pojęcie uduszenia gwałtownego i jego etapy oraz patomechanizm śmierci. Omów patomechanizm śmierci wskutek utonięcia oraz w następstwie zagardlenia.
7. Toksykologia sądowo-lekarska. 8. Urazy termiczne. 9. Działanie prądu elektrycznego na ludzkie ciało. 10. Obrażenia postrzałowe. 11. Przestępstwa o podłożu seksualnym.	4	wykład	Podaj podstawowe pojęcia z zakresu toksykologii sądowo-lekarskiej. Wyjaśnij pojęcie urazu termicznego oraz patomechanizm śmierci. Omów stopnie oparzeń i odmrożeń. Wyjaśnij patomechanizm śmierci oraz okoliczności towarzyszące rażeniu prądem elektrycznym oraz czynniki sprzyjające rażeniu prądem elektrycznym oraz powodujące osłabienie jego skutków. Omów obrażenia powystrzałowe z uwzględnieniem zmian widocznych w obrębie rany postrzałowej. Omów specyfikę oględzin w przypadku przestępstw o podłożu seksualnym. Omawiając poszczególne punkty kluczowe zagadnień uzupełnić przekazywane informacje obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

TEMAT NR 2: Zadania specjalisty podczas sekcji sądowo-lekarskiej.

CEL: Po zrealizowaniu tematu słuchacz będzie potrafił wykonać określone czynności na miejscu oględzin zewnętrznych zwłok i podczas otwarcia zwłok.

Zagadnienia	Czas realizacji w godz. lekcyjnych	Metoda realizacji zajęć	Wskazówki do realizacji
1. Oględziny zewnętrzne i otwarcie zwłok.	2	wykład	Zapoznaj słuchacza ze specyfiką oględzin osób oraz oględzin zewnętrznych i otwarcia zwłok w postępowaniach dotyczących m. in. wypadków komunikacyjnych, zatruć oraz w postępowaniach dotyczących przestępstw na tle seksualnym. Omawiając poszczególne zagadnienia, uzupełniaj przekazywane informacje obowiązującymi w tym zakresie przepisami.
2. Sądowo-lekarskie oględziny osób oraz oględziny i otwarcie zwłok.	8	pokaz w Zakładzie /Katedrze Medycyny Sądowej	Obserwacja sądowo-lekarskich oględzin i otwarcia zwłok w Zakładzie/Katedrze Medycyny Sądowej.
Po zrealizowaniu bloku zagadnieniowego nr IV: Medycyna sądowa, należy dokonać zaliczenia w formie testu wiedzy.	1	test wiedzy	

LISTA WYPOSAŻENIA DYDAKTYCZNEGO Bloku zagadnieniowego nr IV: Medycyna sądowa	
Kategoria/nazwa wyposażenia	**Liczba na grupę**
01. Wyposażenie pracowni	
1. Sala dydaktyczna	1
2. Pracownia kryminalistyczna lub przystosowana sala dydaktyczna	1
02. Pomoce dydaktyczne	
1. Projektor multimedialny	1 szt.

2. Komputer z oprogramowaniem	1 szt.
03. Materiały pomocnicze (zużywalne, biurowe)	
1. Płyty CD-R	20 szt.
2. Arkusze papieru (format A4)	1 ryza
3. Papier do tablicy Flipchart	2 opak.
4. Kombinezony antykontaminacyjne (pełen zestaw)	20 szt.
5. Pałeczki higieniczne	2 opak. (200 szt.)
6. Rękawiczki lateksowe/nitrylowe	2 opak. (200 szt.)
7. Specjalistyczne opakowania do zabezpieczania śladów kryminalistycznych	wg potrzeb